Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 13 ноябрь, 1976 шу. • № 137 (5648). • Мах 2 кеп.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ!

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обкома бюро хьежай 1976 шера кхоалагIча квартале районашта, промышленноста предприятей, гIишлои организацей, транспорта, юрта боахама коллективашта юкъе леладьча социалистически яхьа итогашка.

Республика Сийлен Доска тIа дIаязъяьй

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН

1976 шера ийс бетта дулх даккхара план 112 процент, шура — 100,4, тха — 125 процент, пачхьалкхенга ялат доккхара — 103, комсаш — 106, сом — 187 процент кхоачашъяьча Шелковской района хьожаяьй хьалхара моттиги карара-кара тела ЦIе байракхи.

ШоллагIа моттиги дипломи хьожаяь республика Сийлен Доска тIа дIаязъяьй

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОН г. ГРОЗНЫЙ

Октябрьски районо продукци маьхалъяккхара план 102,4 проценти къахьегама овсарлен — 105,4 проценти кхоачашъяьй.

КхоалагIа моттиги дипломи дIа а луш республикански Сийлен Доска тIа дIаязъяьй

ЛЕНИНСКИ РАЙОН г. ГРОЗНЫЙ

Ленински районо продукци маьхалъяккхара план 102,3 проценти, къахьегама овсарлен — 110,9 проценти кхоачашъяьй.

Хьалхара моттиги дипломи дIа а луш республика Сийлен Доска тIа дIаязъяьй коллективаш:

СССР 50 шу дизара цIерагIа Грозненски химически завод;

Карабулакски химически реагентай завод;

«Электроприбор» яха завод;

«Терек» яха Нохч-ГIалгIай мебельно-дахчан хIамаш ю объединени;

Нохч-ГIалгIай гIишлои управлене гIишлонна механизаци яра управлени;

№ 2 йола гIишлои материалий Грозненски комбинат;

ВIашагIкхийтта Грозненски ТЭЦ;

Кхачан промышленноста министерства Малгобекски маькх ю завод;

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIа совхоз;

Ищерски ДРСУ;

«Мединструмент» яха гудермесски завод;

Грозненски производственни швейни объединени;

Жилищно-коммунальни боахама министерства Грозненски экспериментальни механически завод;

Бытовой гIулакх дара министерства барзкъаш тоадеши тегаши йола фабрика;

ШоллагIа моттиги Сийлен грамотеи дIа а луш республика Сийлен Доска тIа дIаязъяьй коллективаш:

«Малгобекнефть» яха мехкдаьттеи гази йоаккха управлени:

Бурув деттара балхий Горячеводски управлени;

«Пищемаш» яха завод;

Ачхой-Мартановски района «Урожайный» яха совхоз;

«Союзпромэкскавация» яхача треста Грозненски специализировании управлени;

«Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлени;

Ачхой-Мартановки района «Новосельский» яха совхоз;

«Грозэнергоремонт» яха ремонтно-наладочни предприяти;

Грозненски района Староюртовски птицефабрика;

«Чечeнингушводстрой» яха гIишлои управлени;

№ 3 йола Грозненски пассажирски автотранспортни предприяти;

Грозненски универмаг;

Грозненски бурув деттара балхий управлени;

Грозненски телеграф;

Бытовой гIулакх дара министерства «Чечингремстройсбыт».

Республика Сийлен Доска тIа дIаязъяьй коллективаш;

«Грозгипронефтехим» яха институт;

Наькъаш-тIаьш техкара управлени;

«Грозстромремонт» яха Грозненски ремонтно-механически предприяти;

«Горскнефть» яха мехкдаьттеи гази йоаккха управлени;

«Чеченоингушвино» яха объединени;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

«Межколхозсовхозлес» яха объединени;

Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз;

Къорача наьха Ерригсоюзни общества Грозненски дешара-производственни предприяти.

ПАРТЕ ДОШ — НАХАГА

Укх деношка КПСС ЦК октябрьски (1976 шера) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета пхелагIча сессеи решенеш наха дIайовзийтара Нохч-ГIалгIайчеи районашка яхай пропагандистски группа.

Пропагандистски группа членаша лекцеш ешаргья пропагандистий лекторий докладчикий, политинформаторий агитаторий, кхыча идеологически болхлой семинарашка, хIаьта иштта къахьегамхой коллективашка, нах бахача моттигашка а. Цар наха дувцаргда КПСС ЦК октябрьски Пленума решенешка Пленуме Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлага хьежжа хьалхашка латтача декхарехи, КПСС XXV съезда исторически решенеши иттлагIча пятилетка заданеши кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсама леламахи.

ДОККХА СОВГIАТ ДЕННАД

Укх деношка боккха кхаъ кхаьчар Нохч - ГIалгIай гIишлой-материалий производственни объединенеа чуйоагIача шоллагIча гIишлой материалий комбината коллективага. КхоалагIча квартале даьхача толамий итогаш йича цунна хьожаяьй РСФСР промстройматериалий Министерстваи профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦIе байракхи 5600 сом хьалхара ахчан премии. Башха-дика къахьегама толамаш дахарах шийна денна совгIат дIахо карара ца далийтара кхы а ший хьинар айдаь къахьегаш я комбината коллектив.

Продукцена реализаци яра итт бетта план 104,5 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа комбината болхлоша маьхала яьккхай 280 эзар сом мах бола продукци. Етта кирпишк арахецара пачхьалкхен план 103,5 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа арахийцай 2,7 миллион кирпишк. Пенаш доттара йола блокаш арахецара итт бетта план 114,9 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 2,4 миллион блок.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера комбината коллектива технико - экономически хьоккхамаш а дикка тоаденнад.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къа а хьегаш, шерра яхь йоаржаяьча дукхача болхлоша башха дика къахьегама толамаш доах. Царех ба наставникаш выставщикаш Виситаев Ширвани, къахьегама сийлен кховлагIча степена орден еина Джаутханова Лейла, садчица Бублева Мария Васильевна, экскаватора машинист Довтаев Ахьмад, кхыбараш. Цар шоай опыт, дикагIйола методиш дIа а йовзийташ дукха къона болхлой хьалкхебаьб. ТIехника шоай декхарех лоархIа а беш, хIанзлехьа шера план кхоачашъяь а дукха болхлой ба комбинате. Царех я съемщица Акуева ПаьтIамат, выставщикаш Аинщенко Николай Михайлович, Баматгиреева Деля, Виситов Ширвани, выгрузчица Габаева Тумиша, машинисташ Маришкина Алла Захаровна, Привалов Федор Филиппович, Усенкова Валентина Ивановна, кхыбараш. ХIанз тIадоагIача шера январь бетта календарагIа къахьегаш ба уж.

А. ЛЬЯНОВА,
Нохч - ГIалгIай стройматериалий объединене экономист.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 59 шу дизара сийна яьржача яхье дика толамаш даьхад «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий Юртарча шурий-товарни ферма доярка Оздоева Марема. Шера план 1600 килограмм йолаш, ший групперча хIара Iаттагара 2000 килограмм совгIа шура яьккхай цо. Шу чаккхдалалехьа кхы а дукха шура йоаккхаргъя Марема ший доалахьарча доазхангара.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза доярка Оздоева Марем.

И. ПЛИЕВА сурт.

БЕРКАТЕ ГЕКТАРАШ

Дика хьоккхамаш гойташ къахьег иттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза кхаш леладераша.

Шу долалуш тIайийцача социалистически декхарагIа пачхьалкхенга 3250 тонн ялат дохка дезаш бар уж. Цхьабакъда низ, хьинар кхо ца деш къахьийга пачхьалкхенга 3700 тонн ялат дехкар цар. Иштта жоп делар совхоза кхаш леладераша КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Краснодарски крaя ялат кхедерашка яздаьча письмона.

Ялата ювча культурел совгIа йоккха моттиг дIалоац совхозе шекара свеклас. Укх шера 500 гектара тIа кхейир боахаме из культура.

Хьувкъам алсамбаккха йиь хулийта еррига торонаш оарцагIъяьха къахьийгар кхаш леладераша.

Кхаь механизировании отряде кхейир из культура. Къаьстта дика хьувкъайир шекара свекла Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча коммуниста Сатуев Бексолта кулгалдеча механизировании отряда. ХIаьта тамаш а яц. Дукхача хана денз шекара свекла кхееш йоккха опыт Iоаяьй цу отряда механизатораша. Шоай декхарех дика лоархIабеш хьа а боагIа. Иштта, пачхьалкхенга шекара свекла йохкара ийслагIча пятилетка план кхаь шера кхоачашйир цар. ХIаьта хIанз 1978 шера чотах къахьегаш а ба. Укх шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 400 центнер шекара свекла чуэц цу отряда кхаш леладераша.

Шекара свекла кхееча звеношта юкъе эггара дукхагIа хьувкъам кхебаьб Эльмурзаева Курсарас, Атабаева Жарата, Чигистаева Падама кулгалдеча звеношка. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 450—500 центнер чуэц цу звеношка хIанз.

ХIанзле 380 гектара тIара чуийца яьнай шекара свекла. Цу майда тIара чу а ийца пачхьалкхенга дукха хIама ца эшаш 9000 тонн ехкай из культура хIанзле, хIаьта социалистически декхарех 11000 тонн йохка езаш я.

— Хьалхашка латтача декхарех тха совхоза шекара свекла лелаераш лоархIабергхиларах шеко яц са, — йоах совхоза парткома секретара Дидаев Джабраила Iайнде. — Цул совгIа КПСС ЦК октябрьски Пленум хиначул тIехьагIа, цига Л. И. Брежнева даьча къамаьла жоп луш социалистически декхарагIа йохка езаш хиначул 200 тонн дукхагIа шекара свекла йохка дош деннад совхоза шекара свекла лелаераша.

Дика вIаштIехьбаьккха чакхбоакх шекара свекла чуэцара болх. Къаьстта йоакхо ю хьаэхка из культура кхай тIа Iулла а ца еш сиха шекар доаккхача заводе дIаяхьара. Из царна карагIдоал хIара звенос кхеь шекара свекла хьалхе оттаяьча графикага хьежжа чуэцандаь. Цул совгIа тахан, масала, Атабаева звенос шекара свекла чуэцаш хилча, цунна новкъостал деш хул кхыча звеношкара къахьегамхой. кхыча тайпара аьлча, шекара свекла сихеи цIенеи чуэцара хIара дийнахьа болх бу кхай тIа.

Совхозера шекар доаккхача заводе шекара свекла дIакхухьаш укхаза хIара дийнахьа болх беш хул юкъера лаьрхIача 50 машин.

Шофераша юкъе яьржача яхье хьалха, ба Горчханов Шамсудди, Хацаев Iайнди. Совхозера шекар доаккхача заводе диазза шекара свекла дIахьа кхоаву царех хIаравар.

ЙоагIа йоакхо ю совхозе хIанз шекара свекла чуэцаш боахкача наьха балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара. Иштта, шекара свекла лелаерашта планал совгIа яьккхача хIара центнер шекара свеклах ахча лу, совхозера заводе шекара свекла дIахьош шозза вика бе карагIдаьннача шофера — 2 сом, кхозза — кхо сом, иштта шиннел дукхагIа хIара рейс дукхагIа мел ю цхьацца сом тIатохаш ахчан премеш лу шоферашта.

— Дукха ха эшаргйий шоана йиса шекара свекла чуийца яккхара, — аьнна хаьттача:

— Эггара дукхагIа кхы а кхо ди мара дезаргдац, — жоп делар Дидаев Iимрана. — Бакъдар аьлча хаоттама хьалаш аьттув болаш хинна даларе дукха, ха хургьяр шекара свекла оаха чуийца яьккха.

Боккха теркам тIабохийт совхоза парткомо КПСС ЦК октябрьски Пленума, ийсазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета пхелагIча сессе материалаш совхоза къахьегамхошта дIайовзийтара. ХIанз цу материалий хьакъехьа боахама механизаторашца, хьайбаш леладерашца, кхыча къахьегамхошца беседаш чакхйоахаш совхоза 18 агитатори политинформатори ва. Къаьстта теркам тIабахийте ладувгI наха агитатораша Гакаевас, Гадахова, Магомадова, Асхабова, Яхьяевас къамаьл деча хана.

Гурахьа юв культураш дIаювш, зяба лаьтта оахаш, кхашка органически удобренеш йохкаш тIадоагIача шера чуэцаргболча хьувкъама лард йоллаш ба хIанз шекара свекла чуэцача дакъа лоацаш боаца совхоза берриг кхаш леладераш.

М. ХАМАТХАНОВ.

ВЕТЕРАН-МЕХКДАЬТТА ЛОХАР

Бурувдеттачун гIонча волаш ткъаь пхиъ шера совгIа болх баьб Рассоха Степан Антоновича. Из Октябра ханнара ва. 1917 шера ваьв из. Бера хана волавеннав из къахьега. Тайп-тайпара балхаш деш хиннав. Цунна цIаккха а дицлац колхозе шийга, эггара хьалха арахийца, «Челябинец» яха трактор енна ди. Иштта мара дицлац цунна ше ЦIеча Эскаре гIулакх де ваха 1939 шу а. ХIаьта 1941 шера 22 июне эггара хьалхарчарца цхьана немецко-фашистски захватчикашта духьал отта вийзар Рассохай. Лаьтта а хи тIа а тIом беш хиннав из 85 форда тIарча бригадаца а волаш.

ТIем тIара цIавеча мехкдаьтта лехарех я хинна дIаэттар Рассоха. Из геттара дика мехкдаьттахо ва. Шолжа йисте мехкдаьтта доалла моттигаш эггара хьалха гучаяьхарех ва.

Боккха мах баьб Степан Антоновича къахьегама парте правительстван — цунна деннад Лаьхеи эггара дезагIа дола совгIат — Ленина орден. ХIанз из пенсионер ва, бакъда къахьегача вахарцара къаьставац Рассоха — цо хIанз а болх бу.

А. БАКАЛЮК.

СУРТА ТIА: бригадира гIонча А. Шевчуки (аьттехьа латтар) шофер Р. Юсупови дIахьоча продукце учет еш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ГОРОДО — ЮРТА

Производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха, укх шера баьцадаараши соми чIоаггIа хьувкъабаьб «Родина» яхача грозненски соми - баьцадаарий совхоза къахьегамхоша. Кхоачашъяьй хьайбай боахамера еррига шера планаш а.

ПланагIа укх шера 9550 а декхарегIа 9600 а тонн гулде лаьрхIа хинна баьцадаараш 10700 тонн гулдаьд, хIаьта сом планагIа 4200 тонни декхарегIа 4250 тонни лаьрхIача метте, хIанзле чуийца баьннар 4500 тонн ба.

Бакъдар аьлча, уж толамаш аттача гIолла дийнадац. Совхоза дирекцеи общественни организацешеи цIаккха а шоай теркама кIалхара далийтадац 10-гIа пятилетка производства эффективности балха дикали лакха йола пятилетка хулийтилга аьнна КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхар. Из кхоачашдара, пайда эца йиш йолаш мел дола кхоачамаш боахамера хьа а леха, оарцагIбаьхар берриге къахьегамхой. ДIаяхача гурахье а денз эшшача боараме минеральнии органически удобренеш тайсар баьцадаарий кхашка, гаьнашта юкъера йовкъаш аьхкар сомий бешамашка, хай-ханнахьа кхоачам болаш хий диллар, еррига агротехнически правилаш кховчаш а еш. Цудухьа дог гIоздоаккхаш хилар укх шерара баьцадаарийи сомеи хьувкъам. Пачхьалкхенга 9200 тонн баьцадаараш дехкад планагIа дохка лаьрхIача 9000 тоннана меттел, сом 4200 тонн бехкаб планагIа 3500 тонн бохка лаьрхIача метте. ХIаьта баьцадаараши соми дIахо а бохкаш латт.

Цхьабакъда из деррига беркат ший хашнахьа чудерзадаь даргдий - хьогI вай аьнна хеташ шеко йолаш бар совхоза къахьегамхой. ХIаьта вай мехка город юрта оарцагIйоалаш Iаьдал ма дий. Из традици кхоачаш я еш, соми баьцадаараши чуэца новкъостала яьхкар Ленински районера промышленни предприятеш, учрежденеш, организацеш. «Грознефть» объединене, «Красный молот», «Автоспецоборудование» яхача заводий, № 10 йолча домоуправлене коллективаш, дешара заведенеш — Грозненски учета механизаце техникум, медицински училища, №№ 2. 14. 19. 36. 38. 42 йола школаш.

Уж деррига толамаш дуьнача хана къаьстта белгалбаха догдоагIа шоай хьинар ца кхолеш къахьийгараш. Царех ба, масала, болхлой Мифтахутдинова Мария, Саблукова Евдокия, тракторист Визиев СаIид, совхоза 7-ча бригада бригадир Лисицына Галина Георгиевна, ший шера план 183 процент кхоачашъяь баьцадаараш леладеча бригада бригадира помощник А. Н. Шевчук. Юкъарчал доаццаш хьувкъам кхебеча декъа лаьцарел тIехьабисабоц из дIаозаш хинна автомашиний водителаш. Масала, хIара денна кхо рейс е езаш хиннача водителa Юсупов Руслан Магомедовича 5 рейс йиь. «Консервплодоовощ» яхача объединене АТХ шофера Ткачев Иван Павловича 3 рейс е езача метте хIара денна йиъ - пхиъ рейс йиь.

А. ЗОРКИЙ.

Л. И. Брежнева Э. Герекаца хинна къамаьл

10 ноябре Кремле ПОРП Центральни Комитета Хьалхарча секретарца Э. Герекаца доттагIала къамаьл хилар КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

КПСС-еи ПОРП-еи кулгалхоша дийцар цхьана советско-польски гIулакхаш леладара а социализми коммунизми хьалъяра тайп-тайпарча доакъошка опыт дукхагIа дIа-хьа ийяра а цхьадола перспективни дешаш. Шинна а оагIоно хьакхайкадир, вежарашха йолча шии парте вIаши барта а йолаш леладу гIулакхаш дегIаккхуваларо Советски Союзеи Польшеи халкъаш вIашагIлуззадолийташ дола доттагIал дIахо чIоагIдара аьттув боаккхаргболгах шоаш дог тийша хилар.

Къамаьл деча хана дIа-юха дагабаьлар уж дунен халкъашта юкъер ia вахара, коммунистически болхлойи болама актуальни проблемай хьакъехьа. Белгалдаьккхар КПСС-и ПОРП-и, Европа коммунистически болхлойи партей Берлински конференце идеяй лергагIа гIулакхаш а леладеш, машар, кхерамале, социальни прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсаме коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра новкъостал де лаьрхIа шоаш хилар.

Дег тIарча безамцеи хеташ бокъонца цхьатарра доланаш чакхдаьлар новкъостий Л. И. Брежневеи Э. Герекеи вIашагIкхетар.

(ТАСС).

ЦХЬАНА ЯЬЧА СОВЕТСКО-ПОЛЬСКИ ЗАЯВЛЕНЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

10 ноябре Йоккхача Кремлевски двореце кулгаш яздир «Советски Союзаи Польски Республикаеи юкъе массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладар духьа, советскии польскии халкъий доттагIал чIоагIдар духьа» яха а цхьана яьча заявленена.

Документа кулгаш яздир:

Советски Социалистически республикай Союза хьалхара — КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева;

Польски Халкъа Республикана хьалхара ПОРП ЦК Хьалхарча секретара Э. Герека.

Документа кулгаш яздеча хана цига бар:

советски оагIонгахьара — новкъостий Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателеи СССР Министрий Совета Председателеи заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатай председателаш, министраш, кхыбола официальни нах.

польски оагIонгахьара — ПОРП ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета Председатель П. Ярошевич, ПОРП ЦК Катовицки воеводски комитета хьалхара секретарь З. Грудзень, ПОРП ЦК Политбюро член, ПНР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр С. Ольшовский, ПОРП ЦК Политбюро членалла кандидат, ПНР Министрий Совета Председатела заместитель, ПНР Министрий Советерча планироване комиссе председатель Т. Бжащик, ПОРП ЦК секретарь Р. Фрелек, ВIашагIкхийттаза ахархой парте Керттерча комитета председатель, ПНР сейма маршал С. Гуцва, Демократически парте Центральни Комитета председатель, ПНР Пачхьалкхеи совета Председатела заместитель Т. Млынчак, польски писателий Союза Керттерча правлене председатель Я. Ивашкевич, ПОРП ЦК член, СССР-ера ПНР посол З. Новак.

(ТАСС).

МЕХКА ГIОЛЛА БАХАР

11 ноябре Москвера Алма-Ата дIаяхар ПОРП ЦК Хьалхара секретарь Эдвард Герек керте латта Польски Халкъа Республика партийно - пачхьалкхеи делегаци.

Вежарашха болча социалистически мехка делегаци накъаяккха столица улицашкеи майдашкеи гулбеннабар эзараш москвичаш. Машинаш Кремлера аэродроме йолхача хана цар дIайхя моаршал хеттар новкъосташка Л. И. Брежневга, Э. Герекага, А. Н. Косыгинга, П. Ярошевичага, кхыболча советски а польски а кулгалхошка.

ПНР а СССР а пачхьалкхеи байракхашца хозъьяча Внуковски аэродроме оттаяьяр Герзашцарча Низий кхаь тайпарча бIуний сийлен караул. Сийлен караула начальника новкъостага Э. Герекага рапорт лу. ПНР-и СССР-и Пачхьалкхеи гимнаш лохк. Новкъостий Л. И. Брежневи Э. Гереки советски тIемахой строяна юхе гIолла чакхбовл.

Сийлен караул тIехьяларца чакхъяьлар торжественни церемони.

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. А. Суслова, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК секретара К. Ф. Катушева самолета юхе дег тIара, вежарашха Iадика йийцар новкъостаца Э. Герекана.

ПНР делегацеи цхьана мехка гIолла бахар КПСС ЦК секретарь В. И. Долгих, СССР Министрий Совета Председатела заместитель М. А. Лесечко, СССР МИД-а генеральни секретарь Ю. Н. Черняков, ПНР-ера СССР посол С. А. Пилотович.

* * *

Цу дийннахье а новкъост Э. Герек керте вола ПНР партийно - пачхьалкхеи делегаци Алма-Ате хьакхаьчар. Аэропорте цунна накъабаьхкабар КПСС ЦК Политбюро член, Казахстана Компарте ЦК хьалхара секретарь Д. А. Кунаев, республика Лакхехьарча Совета Президиума председатель С. Н. Ниязбеков, Казахски ССР Министрий Совета председатель Б. А. Ашимов, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВА И. КОМАН ТIАЭЦАР

11 ноябре КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Кремле тIаийцар официальни доттагIлеи визитагIа СССР-е вена вола РКП ЦК Политисполкома членалла кандидат, СРР къамай оборона министр инарал - полковник И. Коман.

Къамаьл деча дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР оборона министра Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова, СССР-ерча СРР посола Г. Бадруса.

Советски Союзаи Румыниеи юкъе леладу доттагIлеи вIаши пайдане долеи гIулакхаш леладара дешаех, хIаьта иштта актуальни йолча дунен халкъашта юкъерча проблемаех вIаши хеташ дар дIа-юха дийцар.

Нов. И. Комана нов. Л. И. Брежневга дIаделар нов. Н. Чаушеску дайта моаршал а, советски халкъа цIерагIа дайта дIайха моаршал а. Нов. Л. И. Брежнева нов. Чаушескуга а румынски халкъага а моаршал а делар цунна дикадар хилар ловш ловца а баьккхар.

Политически экономически дешара системе

КЪАХЬЕГАМХОШТА—КIОАРГГА ЗНАНЕШ

Къахьегамхой экономически политически дешара кердачо шера къаьстта белгало йолаш дар фуд аьлча, из да вай хьамсарча парте XXV съезд хиннa шу из хилар. Дешара чулоацам хоадам болашагIа, кIоарагагIа хулийт КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева съезде яь отчетни доклад дешара программаца айхха бувзам болаш Iомапро.

Экономически дешара хьалхара занятеш чакхъяларах дувца волаваларе массехк дош аргда аз нийслагIча пятилетка шерашка хиннача экономически дешара итогех лаьца. «Къахьегамхой экономически дешар тоадарах» КПСС ЦК баьча сопамга хьежжа, 1972 шера вIашагIъеллар институте инженерно - технически болхлошта. ГIулакхерча наха экономикаи производства доал дареи лардаш Iомаяра йола экономически школа. Цу хана денз хьалхарча циклагIа экономически кийчо йир института берригача болхлоех 40 процент бараша. 30 болхлочо экономически знаней лардаш Iомайнра, 245 инженерно - технически болхлочо «Экономикаи производства доал дареи лардаш» яха курс Iомайнр. Хоадам болаш хьежар хьатIайнца болх гIулакх довлаш, дикал лакха йолаш кхоачашбарца, коллектива. къаьст - къаьсатача участкай балха кулгалдарца дувзаденна дола дешаш.

ИттлагIча пятилетке къахьегамхой экономически дешар дIахо кхы а дегIаухаш хургда. Коллективашта хьалхашка латтта экономически социальни декхараш толамца кхоачашдара лоархIам къаьстта лакхбеннаб хIанз. Цудухьа болхлой экономически знанеши балха квалификации дIахо йодача хана эргайоахаш тоаяра духьа производства эффективности балха дикали лакхъяра проблемай комплекс Iомас хержай. Программа хьалхара цикл Iомаяь баьшараш укх шера шоллагIа цикл Iомае болабенниаб. 130 саг юкъе а воагIаш йиъ дешара группа вIашагIъеллай институте. Царех 55 саг волча отделай, лабораторей, секторай заведующеша «Кулгалхочун къахьегам» яха курс, хIаьта 75 саг чувоагIача группай заведующеша, боккхагIа болча Iилмаи болхлоша, инженераша «Социалистически обществера инженерни къахьегам» яхача курсагIа дешаргда.

Чакхъяьлар хьалхара занятеш. Вай парте экономически стратегии иттлагIча пятилетка башхалонаши Iомаяра дIайолайир цар программни материал. «Социалистически обществера инженерни къахьегам» яхача курса ладувгIархошта хьалхашка къамаьл дир Р. М. Рогожинас. ЛадувгIархоша атта кхегадергдолаш дийцар балха опыт йолча педагога нийслагIча пятилетка итогехи иттлагIча пятилетке хьалхашка латтача керттерча декхарехи. вай заман хьалашка экономика дегIаахара проблемах, бахача наьха хьал-торо тоаярахи социально дегIаахара программахи, производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсамах, иштта дуккхача кхыча дешаех.

ТIехьа тIайоагIача занятешка социалистически обществе бола инженерно - технически интеллигенце лоархIам, инженерни къахьегама чулоацама эффективности, Iилмаи - технически прогресс сихъечен инженерни решеней дикал лакхъечен бола специалистий лоархIам боззаргба ладувгIархошта. Дукха ха дIаловцаргья семинарски занятеша. Цига ладувгIархоша - практически кIоагIъергья Iомаеш йола материал, рефераташ язъергья.

ХалагIа да гIулакх «Кулгалхочун къахьегам» яхача курсагIа занятеш вIаштIехьъяхарца. Дош сенах латт аьлча, из латт цу курса занятеш лерттIа дIаяхьа могаргдолаш пропагандисташ институте хIанз ца хилархь. Уж тайпа пропагандисташ кийчбара хIанззалца города общественни организацешка хIама деш хиннадац. Цудухьа программа къаьсткъаьстача темех лекцеш еша Нохч-ГIалгIай университетеи Грозненски мехкдаьтта институтеи общественни Iилмай кафедрашкара преподавателаш хьийхаб оаха.

Хьалхарча занятe ладувгIархошта хьалхашка лекци йийшар Нохч - ГIалгIай университета политэкономе кафедра доцента, экономически Iилмай кандидата А. М. Багдасаряна. ЛадувгIархой теркам цо тIабахийтар иттлагIча пятилетка планаши заданеши толамца кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабеча хьалашка предприятей подразделеней кулгалхой лоархIам къаьстта лакхбенна хилара, производство даим эргайоахаш тоеча, балха эффективности дикали лакхъеча цунах тийша дукха хилара.

Вай заман кулгалхо партийностаца цхьана шийх доахкаш хила веза производство кIоаргга йовзар, дисциплина, производствах дог лазар санна дола а кхыдола а гIулакхаш. Хоадам болча масалашца хьахьекхар лектора социалистически экономика капитализма экономикал тIех хилар, иттлагIча пятилетке вай паччахьалкхен экономика дегIаахара перспективаш белгалйир. Массане а теркам тIабохийташ ладийгIар лекцега.

Курса программа тIа иттте лаьрхIал кулгалхочун къахьегама чулоацами из вIаштIехьбаккхара балхе стили, методаши производства эффективность лакхъеш ца беш бола болхи, Iомабе. Къаьстта моттиг белгальяй программа тIа социальни психологе дешашта — цахаца къамаьл дар, царца дIа-хьа гIулакхаш лелалара, коллектива психологе проблемаш, коллективера социально-психологически климат, иштта кхыдараш.

Институте экономически дешара сета болх лерттIа вIаштIехьбаккхара 1976 — 1980 шерашка кадраш экономически кийчъяра перспективни план оттаяьй. Цо торо лургья дешар доагIача бесса вIаштIехьдакха.

ИттлагIча пятилетка шерашка программа шоллагIча циклатIа дийша варгва 600 гаргга саг. Уж ба лакхерча звено инженерно - технически болхлойи, юкъерча звено гIулакхера нахи, болхлойи.

Хьалхарча циклагIа дешаргда институте дукха ха йоацаш балха баьхкарашеи хIаннчул тIехьагIа балха хьайнбергбарашеи. Ерригача пятилеткагIа дийша чаххбовла безарех хIара шера 20 процент бараш дешара юкъеоз.

Кадрашта экономически знанеш ялара перспективни план, йийца а йийца чIоагIъяьй, института кулгалхоша лакъа а лоацаш хиннача партийни бюро заседане.

Занятей идейно - теоретически боарам лакхбара, пропагандистски , кадраш кийчъяра болх тоабара, дешара методаш шаьръяра лаьрхIа кастта вIашагIйолларгйолаш я дешара-методически Совет. Цунна юкъебоагIаргба института кулгалхойи специалисташи. Совет хьожаргья дешара планаши программаши оттаяра, пропагандистски кадраш хержаш дIа-хьа уттаяра, ладувгIархошта хоадам бола материал хьехара ,методика тоаяра, литература хоржача, дешара-методически гойтареи пособеш кийчъеча пропагандисташта новкъостал дара, цул совгIа тIахьожам лоаттабергба дешара процесс дикал лакха йолаш вIаштIехьъяккхара.

Института болхлой экономически знанеш лакхъяро шеко йоацаш, новкъостал дергда хьалха къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккха, балха опыт наха дIайовзийта, Iилмаи техникаи карагIдьннараш балха юкъедахьа, производства эффективности балха дикали лакхъе.

Ю. МАКЕЕВ,
ВНИПИ «Промавтоматика» экономически дешара сета кулгалхо, экономически Iилмай кандидат.

БЕЛОРУССКИ ССР. Мехка халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка болх беш я белорусски МАЗ-аш. Техническ[…]

Даьхен доазонел арахьа а. Из алхха Мински автозавода болхлой, инженерий, техникай коллективана карагIдьнначох хьахинна Iаш. Цунах дакъа доал Ярославски шинни завода, Запорожски металлургически комбината. кхы дуккхача предприятей болхлой а.

СУРТА ТIА: МАЗ-аш дIайохьийтача хана.

А. НИКОЛАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХIара балха денна—дикала Знак

Яхь шерра яьржай

Грозненски «Нефтехимзапчасть» завода болхлоша бизза пайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи. Цхьа бутт дIабахийтабац цар укх шера паччахьалкхен плани тIайийца декхараши кхоачаши тIехкхоачаши ца деш.

Къаьстта дика тоаденнад предприяте коллектива дерригa технико - экономически хьокхамаш, къахьегамеи производственни дисциплина «ХIара балха денна—дикала Знак» яхача химикий инициативагIа къахьега болабелча денз. Иштта лакхъеннай производства культура, арахецача продукце дикал. Цу кердача химикий болламагIа къахьегача болхлоша доахача къахьегама толамий ийс сахьат доалача хана, массайолча производственни участкашкара даннеш хьаккоач планово - производственни отделе, ОТК, бухгалтере, кхычахьа. ДIалахача дийнахьа цехаша, участкаша, сменаша план кхоачашъярах бола хоам къахьегама отделе дIаккоачийт планово - производственни отдело, продукце дикалах йола даннеш лу ОТК начальника, къахьегама дисциплинах дараш довзийт бухгалтере. хIаьта производства культурахи кхерамзлен техникахи йола даннеш йовзийт кхерамзлен техника инженера.

Паччахьалкхен план бизза кхоачашъяьча цеха е участка коллективана 15 балл, цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIагIоргйола дика продукци кийчъяьчунна 15 балл хьожаю. Производственни задани цхьа процент тIехкхоачашйича 0.1 балл тIакхет, иштта план тIехкхоачашъяра проценташка хьежжа тIаетталу баллаш. Нагахьа санна цкъа дIаенна продукци зIамиг - дукха тоаезаш юха лой пхи балл тIера Iойоаккх, шозлагIа юха лой итт тIера Iойоаккх, тоае йиш йоацаш брак йой еррига баллаш тIера Iойоах. Цхьаккха замечани е йиш йоацаш къахьегама дисциплина дика хуле пхи балл лу. Цеха е участка коллективера моллагIа вола болхло балха хьава тIехьавусе е балхара хьалха дIаводе цхьа балл мара лац, цхьанне прогул яь моттиг нийслой еррига баллаш тIера Iойоах. Производства культура гIехдика хуле 5 балл лу, хIара замечани массаза ю цхьацца балл тIера Iойоаккх. Иштта «ХIара балха денна—дикала Знак» яхача девизагIа къахьегача завода коллектива доаха къахьегама толамаш денгара денга дикагIа хул.

— Химикий керда гIулакх производствана юкъедоаладарах чIоагIа пайда баьнаб тхона, — йоах механо - сборочни участка мастера, коммуниста Дакаев Султан Iусмановича, хьалха дIадахача шерашка миччабеса яь а план кхоачашйича продукци дика хилча сагота хилацар участка, цеха кулгалхой. Массане а цхьатарра болх баьлга лоархIар. Къахьегамеи производственни дисциплина телхаераш, эсала продукци кийчъераш е брак ераш ца зуаш бусар... ХIанз моллагIа тайпа балха тIа новкъарле еш вар къвайла водац, шоллагIча дийнахьа чухьежача кизга чу хьежача шин сибат гуш санна гуш хул уж итогаш йича. Цар леладу гIулакхаш чакхдаргдоацилга дIахойт шоай коллектива сий лакха лоаттадара тIагIертта къовсам лоаттабеча цун новкъосташа.

Иштта дувц химикий инициативагIа мугIаререча болхлочо, йиълагIча разряда токара Умарова Шамильбек Джабаевича: ше бахьан долаш бIарччача коллектива балха тIа Iаткъаргдолаш хIама мишта карагIдоалийтаргда. Брак яь, балхара хьалха дIаваха е балха тIа тIехьависа бIарччача коллектива сий мишта лохдергда, цул тIехьагIа шийна новкъосташта хьалхашка малагIа юхьмараш ийца гIоргва из. Иштта уйла йолаш йола тха болхлой кхер шийшийгара гIалат далар, хIаране кхетабу коллектива сий лакхалоаттадара шийна тIалатта бехктоккхам.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегачар хIара дийнахьа доахача толамий итогаш яра заводе вIашагIъелла болх беш я предприяте директор Авакова Альберт Моисеевич керте латта комисси. Цунна юкъебоагIа парторганизаце секретарь, профсоюза завкома председатель, кхыбараш. Iуйрийна итт сахьат доалача хана селхан даьхача толамий итогаш а яь цар дIайовзийт яхье хьалха латтача цехий, участкай коллективаш, дикагIйола опыти методаши. Бутт чакхбаьлча эггара дуккхагIа баллаш йолча коллективана хьалхара моттиг лу, нагахьа санна бIарччача бетта къахьегама дисциплина толхаяь е брак яь моттиг нийсъенна еце. Иштта цунна лу завода карара кара тела цIе байракхи ахчан премии. Паччахьалкхен план кхоачашъярах, къахьегама дисциплина дика хиларах, производства культура лакхъярах моллагIча участка баллаш кхычарел совъяьнна яле а, цо цаI яь а тоае йишйоацаш брак яь яле хьалхара моттиг ца хьожаеш юс из коллектива. Е продукци дика хиларга, дерригa технико - экономически хьокхамаш тоадаларга диллача баллаш дуккхагIа хуле а план кхоачашъяь еце хьожаяц хьалхара моттиг.

Иштта къахьегача завода коллективо товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен итт бетта план тIехкхоачаш а еш, планал совгIа маьхала яьккхай 9 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани кхо процент тIехкхоачаш а еш, цул чотах кийчъяьй планал совгIа ара мел хийца продукци. Заданел совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабодамах лохбарах планагIа лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна 70 эзар сом пайда баьб.

Шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш а деш, хIанзлехьа укх шера план кхоачашъяь дукха болхлой ба цига. Царех ба токарь Умаров Шамильбек, долбежник Сиротин Георгий, сверловщик Сулейманов Ваха, токарь Акчурина Валентина, фрезеровщик Лизунов Василий Иванович, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: фрезеровщик В. Лизунов.

И. ПЛИЕВА сурт.

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОША

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой, берригa советски нах санна КПСС ЦК октябрьски Пленума, СССР Лакхехьарча Совета пхелагIча сессе, кIоарга чулоацам болаш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьло чIоагIа дегаш гIоздаьха бехаш къахьегаш ба.

Промышленни продукци арахецара итт бетта план тIехкхоачаш а еш, Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце дезача цIейна накъаьлхар республика промышленни предприятей коллективаш.

Иштта хьинаре къахьийтача республикерча промышленни предприятей коллективаша октябрь бетта план дикка тIехкхоачаш а еш, 1976 шера нийс бетта тIадиса хинна паччахьалкхен декхар тIера дIадаьккхар.

Итт бетта план ханал хьалха кхоачашъярах рапорт делар республикерча мехкдаьттахоша а.

Республика еррига промышленность хьанийцача 1976 шера итт бетта продукци маьхала яккхара план 100,2 процент кхоачашъяьй, цу даькъе республика доалахьарча промышленносто 102,1 процент кхоачашъяьй паччахьалкхен план. Заданел совгIа маьхала яьккхай массехк миллион сома маьха тайп-тайпара продукци.

Мехкдаьттеи гази яккхара, электроэнерги, мехкдаьттабитум, мехкдаьттахиме продукци, электрофотографически аппараташ, трансформаторни, силови шкафаш арахецара итт бетта задани а тIехкхоачашъяьй.

Наьха хьашташ кхоачашдара йолча заводаша а фабрикаша а кхоачашъяьй итт бетта план. Цар планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцад дукха тIехенахьа дувхаду пазата баракьаш, швейни изделеш, дулхдаьтта, мерзача шурий продукци, консерваш, маьхк, маьхка - булочни изделеш, макаронни изделеш.

Культурно - бытови гIуллакхаштеи коа-картеи эша товараш арахецара итт бетта план 0.6 процент тIехкхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцад уж товараш 238 эзар сома маьха. Уж товараш арахецара итт бетта план дикка тIехкхоачашъяьй Радиотехнически, медицински инструментий, «Автоспецоборудоване» яхача опытно - экспериментальни, ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводий коллективаша, кхычар.

Производственни балха керттерча хьоккхамий план толамца кхоачашъяьй Грозненски ремонтно - механически завода, химически реагентий Карабулакски завода, «Оргтехника» Грозненска производственни объединене, «Пищемаш», ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент». Гудермесски медицински инструментий заводий, «Грозэнерго» районни энергетически управлене, «Ермоловски ДОК-а, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей завода, «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене аьшкабетона изделей Аргунски завода, Грозненски швейни производственни объединене, Грозненски маьхк еча комбината, макаронни фабрика коллективаша. Цу предприятеша 1975 шера итт бетта арахийшачул дуккхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа, тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани.

Хьоккхама оттае йиш йолаш хьинаре къахьегаш башха-дика толамаш даьхад «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене. Продукци маьхала яккхара итт бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цо маьхала яьккхар 250 эзар сома маьха товарни продукци е задани 3 процент тIехкхоачашйир. Соахка итт бетта арахийшачул ялх процент дуккхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа. Ассортиментага диллача арахеца продукци дукха яле а, толамца кхоачашъяьй дуккхагIйола изделеш кийчъяра план а.

КЪАХЬЕГАМА овсарле лакхъяра задани 102 процент кхоачашъяьй. Къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарах цхьан болхлочоа лаьрхIача 1975 шера итт бетта арахийшачул 8 процент дуккхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа. Лоацца аьлча, планал совгIа мел кийчъяь продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахийца я, цудухьа производства эффективность а лакха я. Уж дерригa производственни дика толамаш коллективо даьхад машинехи оборудованехи бизза пайда ийбарах къахьегам дика вIаштIехьбаккхарах «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа йола яхь шерра йоаржаярах.

Грозненски шаейни производственни объединене арахеца товараш наьй мехкарча дуккхача районашка дIаккоа-

чаш да. Цу объединене коллективо тIагIертта массаза къовсам лоаттабу керда, дикагIйола къахьегама методаш лехаш, хIара производственни участкера къахьегам кхетамца вIаштIехьа а баьккха творчески къахьегийтара. Социалистически яхь дика вIаштIехьа а яьккха, яхье хьалхалаттарашта материальни моральни стимулировани ярах хьахинна да уж дика къахьегама толамаш.

Продукци маьхала яккхара итт бетта план цу объединене коллективо 105 процент кхоачашъяьй, оттаяьча планагIа лаьрхIачул совгIа цо маьхала яьха швейни трикотажни изделеш цаIах миллион совгIа сома маьха я. 1975 шера итт бетта маьхала яккхача продукцел 16 процент дуккхагIа продукци маьхала яьккхай укх шера цу юкъа, цу даькъе швейни изделеш 19 процент дуккхагIа маьхала яьхай.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани 107 процент кхоачашъяьй объединене болхлоша. Къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарах, машинех, оборудованех биззагIа пайда ийбарах цхьан болхлочоа дIалаьрхIача арахийца продукци соахка итт бетта арахийшачул 7 процент дуккхагIа я. Керда мощносташ производствана юкъе а ца йоалаеш, иштта дика толамаш даьхад цар. Цу лакхе доаладаьча масалаша хьахьокх Iалаьмате йоккхий тороаши кхоачамаши предприятешка хилар.

Из иштта даде а итт бетта баьча балха итогаша хьахьокх цхьайолча предприятей коллективаша продукци маьхала яккхара итт бетта план кхоачаш ца яьлга. Паччахьалкхен декхар тIа а дусаш, иттлагIча пятилетка хьалхара шу чакхдовлача хана тIехьаюсаш йолча коллективашта юкъе я уж.

Продукци маьхала яккхара итт бетта план кхоачашъяьяц республикерча 19 предприяте, царна тIадиса паччахьалкхен декхар 13,7 миллион сом да. Цу предприятешка бизза пайда ийбац производственни мощностех, машинех, оборудованех, дукха балха ха зехьа йоаю, бизза пайда ийбац бедалах, материалех, доагорах, электроэнергех. ТIехьаюсача предприятешта юкъе я Грозненски газ чакхйоаха завод, Шалински цементни завод, Грозненски аьшкабетона конструкцей завод, «Трансмаш» завод, рудай йоаца материалаш яхарен чакхъяхарен Карабулакски завод. Грозненски дулха комбинат, Ачхой - Мартановски райпромкомбинат, кхыяраш. Царех дуккхагIъяраш дуккхача хана денз тIехьаюсаш хьайоагIачарех а я.

Цементни завода коллективо укх шера итт бетта планагIа яла езаш хинначох дIа ца луш йиса продукци шин миллион совгIа сома маьха я, цу даькъе дIа ца луш йиса цемент 191 эзар тонн я. Грозненски аьшкабетона конструкцей завода коллективана тIадиса декхар 1,5 миллион маьха да, «Трансмаш» завода коллективана тIадисар 909 эзар сом мах болаш да, Ачхой - Мартановски Назрановски райпромкомбинаташта тIадиса паччахьалкхен декхар 1,8 миллион сом мах болаш да.

РЕСПУБЛИКЕРЧА цхьайолча предприятешка арахеца продукци зегIая езача, метте кIезигъеннай цу гIулакха уж бехказа ялийта йиш йолаш цхьаккха бахьан а дац. ДIадахача шера итт бетта арахийцачул кIезигагIа продукци кийчъяьй укх шера Грозненски электромеханически заводе — 5 процент, Ацетонови заводе — кхо процент, цIенош хьаллеча эша йоккхий панелаш арахецача Аргунски заводе — 4 процент, Нохч - ГIалгIай карьероуправлене — 5 процент, Сунженски хьун комбинате — 102 процент. минеральни хиш деча Серноводски заводе — 4 процент, йиш доаккхача заводе —3 процент.

Хоза ма хиллара иттлагIча пятилеткагIа къахьегама овсарле лакхъяра чIоагIа йоакхо е езаш я. экономика дегIайоалаяра, производства эффективность, берригача балха дикал лакхъяра лоархIамегIйола резерв я из.

КПСС ЦК октябрьски Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьхар «эффективности дикали» яха дешаш. Уж ши дош халкъа боахама берригача балха девиз а хинна дIаэттад хIанз. ХIанзара халкъа боахам дегIабоалабара чIоагIа эшаш а да из.

Производства эффективностиа балха дикали бахьан къовсам лоаттабелга да хIара советски саго, хIара къахьегама коллективо ма могга къахьегама овсарле лакхъяр, производственни дисциплина чIоагIъяр, кхомбар, денгара денга шоай болх тоабар, арахеца продукци дикагIа хилийтар.

Ерригa республика хьанийцача къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план 100.3 процент кхоачашъяьй, цу даькъе республикански доалахьарча предприятеша — 101.9 процент.

Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план кхоачашъяьй химически реагентий Карабулакски «Пищемаш», Гудермесски медицински инструментий «Союзавтоматстрой» ВНПО опытно - экспериментальни заводий, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей завода, «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене Аргунски аьшкабетона конструкце завода, шурий промышленноста объединене, кхыча организацей коллективаша.

Цхьабакъда, къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план кхоачашъяьяц республикерча 34 предприяте коллективо, из бахьан долаш халкъа боахама дIа ца луш йисай дукха промышленни продукци, цудухьа лохлу юкъарча производства эффективность.

Дуккхача предприятешка цхьан болхлочоа лаьрхIача арахеца продукци лакхъяла езача метте соахка итт бетта хинначул кIезигагIа арахийцай укх шера цу юкъа. Уж санна гIулакхаш нийсденнад «Трансмаш», Шалински цементни, Грозненски аьшкабетона конструкцей, цIенош хьалдеча эша йоккхий панелаш арахецача Аргунски Ножай-Юртовски райпромкомбинатий коллективашка, кхыча организацешка. Иштта дола гIулакхаш нийсдалар фу бахьан да тещ? Керттерча даькъе цун бахьан да дуккхача предприятешка машинаши оборудовании сеца латташ царех бизза пайда ца эцар, дукха балха ха зехьа йоаяр, производственни участкашка эшаш йола бедал эшача боарамагIа йолаш ца хилар.

Ерригача республике хIара шера зехьа йовш йола балха ха 180 эзар сага — сахьат да, из бахьан долаш мехка халкъа боахама дIа ца луш юс 10 миллион совгIа сома маьха продукци. Гуш ма-хиллара, тороаш йоккхий я.

Республике кIезига предприятеш яц тайп-тайпарча бахьанех хIара болхлочо юкъера лаьрхIача болх ца беш—15—18 балха ди шера зехьа ца доадеш. Къаьстта дукха балха ха зехьа йоаю цIенош деча эша йоккхий панелаш арахецача Аргунски заводе, Назрановски трикотажни фабрике, Грозненски дулха комбинате.

Къахьегама овсарле лакхъяра пайда эцаза йола резерваш массанахьа а йолаш я, дуккхьала царех нийса пайда эцари, уж производствана юкъейоалаяри да керттердар, цу даькъе дикагIйола технологи производствана юкъейоалаяр, производственни процессашта механизаци автоматизаци яр, болхлой квалификаци лакхъяр болхлоша, инженерно-технически болхлоша, предприятей кулгалхоша, общественни организацеша дерригa шоай низаш оарцагIа а даьха хьинаре къахьегар.

Республикерча подрядни гIишлошъеча организацеша шоай низаца подрядни балхаш дара итт бетта план 100.2 процент кхоачашъяьй. Октябрь бетта план а дикка тIехкхоачашйир «Грознефтехимремстрой» треста, «Чечингавтодор» управлене, «Чечингушводстрой» управлене коллективаша. 1975 шера итт бетта даьрел 4 процент дуккхагIа гIишлой - монтажни балхаш даьд укх шера республикерча гIишлонхоша.

Соахка даьраша нийсдича эггара дуккхагIа гIишлой-монтажни балхаш даьд «Чечингушводстрой» треста коллективо — 48 процент, Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене коллективо — 8 процент, «Чечинггазстрой» треста коллективо—5 процент.

ХIаьта а республикерча подрядни гIишлошъеча организацеша гIишлой - монтажни балхаш дара итт бетта план 98 процент мара кхоачашъяьяц. Из бахьан долаш кхоачаш ца деш диса гIишлон балхаш 3 миллион сома маьха да.

Хьалха дIадахача шерашка санна, хьалъеш йолча дуккхача объекташка дIа-юха а хьежаеш. бизза пайда ийбац къахьегамен материальни резервех, йиллача хана эксплуатаце дIа ца луш юс производственни объекташ, школаш, нах чубаха цIенош. кхыйола объекташ.

ИттлагIча пятилетка хьалхара шу чакхдоалача хана республикерча заводий, фабрикий, гIишлошъеча организацей коллективий лоархIамегIеи бехктокхамегIеи дола декхараш да шу толамца чакхдаккхар, оттаяь планаши тIайийца социалистически декхараши кхоачаши тIехкхоачаши дар.

Ер шу чакхдала юхейисача хана хIара производственни участка коллективо кIоарга анализ е еза производства эффективности балха дикали лакхъяра кхоагIдийннарий, шерра чурча торонех пайда эцара йола мероприятеш белгал а яьха чакхъяхара, иттлагIча пятилетка шоллагIча шера сийленца накъабахийтара тIехьабусарашта новкъостал де деза.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДЕШ

Цхьа дезал санна

Назрановски совхоз-техникума партийни организаце хаданза теркам тIаухийт дешархой интернациональни уйла йолаши къахьегама коллектив барт-цхьоагIо йолаши хьалкхехьа. КПСС XXV съездеи КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленумеи решенеш ларде а лувцаш къахьегамхошта интернациональни, атеистически кхетам балара лаьрххIа совет вIашагIъеллай. Коллектива интернациональни, патриотически кхетам балара болх дIахьош я тха 22 сагах латта лекторски группа, 11 политинформатор, 127 агитатор. Цар гIулакхашта лостам телаш ба коммунисташ Чабиев Борис, Наурбиев Аламбик, Кумаритов Харитон.

ХIанз ленински къаман политиках вай мехка дахача дерригача халкъашта даьна беркат дIа а гойташ КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленумеи СССР Лакхехьарча Советa пхелагIча сессеи материалашта, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева Казахстана партийно-боахама активе даьча къамаьла пропаганда еш ба уж.

Идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетам балара хьалхе а общественни организацешца дага а даьле бIарччача шера перспективни план оттаю партбюрос, тIаккха из юкъарча собране йийца а йийне тIаэц, Из план кхоачашъярах лаьца дешаш дувц партбюро заседанешка а, собранешка а.

Алхха дIадахача дешара шера тха лектораша, политинформатораша 452 лекции беседеш яьй, цу даькъе интернациональни темана хетаяьраш—82. КПСС обкома X пленумо белгалдаьхача дешаех лаьца цу юкъа цхиъ Iилмаи конференции чакхъяьккхай.

Цига Шоаш кийчъю рефераташ еш гIалгIай къамех болча наха санна кхыча къамехчар а. Цу тайпара мероприятеш чакхйоахача къаьстта хьинаре дакъа лоацаш хул украинка Траневская Галина, нохчо Коттаев Салан-Гири, кхыбараш.

Коллектива интернациональни кхетам лулга дына духьаларча пропагандаца айхха дувзаш леладу оаха. Цу дешашта хетаяь ерригача дешара аудиторешкеи читальни залеи лаьрххIа уголокаш вIашагIтехай, каст-каста кинофильмаш гойт.

Цу дерригне, шеко йоацаш, шин дика лераш ют, тайп-тайпарча къамех болча наха юкъера безам, барт-цхьоагIо чIоагIъю. Цу гIулакха гIаберзабаьча балха тIа чIоагIа аьтто боалийташ хIама да вай республике Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара накъадолхаш автономни республикай дешош чакхдоахаш хилар, Советски Iаьдал лаьттача шерашка союзни а автономни а республикашта шоайла дIаюха новкъостал а деш, экономикеи культуреи дегIайоалаеча карагIдьннар шерра хьахьокхар. Оаха коллективе чакхъяьхай Бурятски Дагестански АССР-та хетаяь сайренаш.

Тха юртбоахама техникуме дешаш вай мехкарча 15 къамех бола кагий нахи мехкарийи ба, къаьстта дукха ба царна юкъе вайна лоалахарча автономни республикашкара кагирхой. ВIаши безаме, Iымерза, гIера. гIулакхаша уж хилийтара тIаберзабаь ба коллективе беш бола берригa кхетама болх.

ЧIоагIа доттагIал леладу оаха КъилбаседаКавказерча тховй из санна йолча техникумий коллективашца. Царех цаI я Алагирски хьун техникум. Каст-каста дIа-юха ухаш, тайп-тайпара доттагIала мероприятеш чакхйоах оаха. Балха опытах лаьца дагадовл, яхь лоаттаяра социалистически декхараш тIа а ийца хан-ханнахьа итогаш ю, цхьана спортивни яхьаш лоаттаю.

Коллектива къахьегамхоша безаме тIаэц шоайнига уха тIема, къахьегама ветеранаш, эскаре гIулакх деш бола гIемахой. Тхо долча каст-каста вай хул Мальсагов Тухан, Албагачиев Хаматхан, Оздоев Мурад. Цаь дувц кагирхошта бирсача тIема хана къиза моастагIа эша вайтар а машара шерашкара толамаш доахийтар а СССР халкъий бартцхьоагIон дохаргдоаца доттагIали хилар.

Дукха ха йоацаш Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев АртагIа хиннав тхо долча. Ше КъилбаседаХIирий АССР-ча Социалистически Къахьегама Турпалхочунца Аллагов Темербеца лелаеча доттагIалах, яхьах цо даь къамаьл кагирхой дег чу дижар.

Б. УМАРОВ.
Назрановски совхоз-техникума партбюро секретарь

СовгIаташ даькъала хилда шун!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА
НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

1974 шера 18 январера СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ ларде я лоацаш дуккхача шерашка цIена къахьегарахи, къахьегаме карагIдийнарахи лоархIаши СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яхе медаль лойла:

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

Къахьегамхой депутатий заводской районии Совета исполкоме гIолла:

Абраменко Анатолий Ивановича — социальни Iалашон отдела заведующи хиначоа.

ГРОЗНЕНСКИ АЦЕТОНОВИ ЗАВОДЕ ГIОЛЛА:

Сорокина Мария Ивановнана — йоккхагIйолча бухгалтера.

РСФСР-а ГЛАВНЕФТЕСНАБА ГРОЗНЕНСКИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Гайдук Таисия Захаровнана — инженер-диспетчера.

СССР 50 ШУ ДИЗАРА ЦIЕРАГIЧА ГРОЗНЕНСКИ ХИМИЧЕСКИ ЗАВОДЕ ГIОЛЛА:

Авдошко Иван Иосифовича — слесара.
Архипов Георгий Матвеевича — слесара.
Варварин Николай Федоровича — слесара.
Зайцев Василий Ивановича — воккхагIйолча инженера.
Зенько Анна Никитичнана — болхлочоа.
Калинина Нина Ивановнана — теплоэодоснабжене машиниста.
Козлов Алексей Алексеевича — отдела начальник.
Куцепалов Леонид Викторовича — электрослесара.
Меньшикова Зоя Николаевнана — крана машиниста.
Орел Анна Семеновнана — лаборанткана.
Павлова Валентина Павловнана — цеха начальника заместитель хиначоа.
Перегудов Борис Николаевича — слесара.
Писарева Ольга Николаевнана — аппаратчицана.
Подборская Лидия Сергеевнана — аппаратчицана.
Подборский Виктор Акимовича — слесара.
Стрюлева Елизавета Федоровнана — йоккхагIйолча инженера-химика.
Федорченко Михаил Афанасьевича — аппаратчика.
Шепелев Федор Алексеевича — токара.

ГРОЗНЕНСКИ АВТОТРАНСПОРТНИ ПРЕДПРИЯТЕ ГIОЛЛА:

Алещечкина Лидия Николаевнана — кассира.
Вязовский Василий Ивановича — кагегаоа.
Жданова Александра Лукьяновнана — фельдшера.
Кривошеенко Алексей Григорьевича — шофера.
Лункин Иван Степановича — шофера.
Попов Федор Федоровича — слесара.
Черниченко Петр Никитовича — шофера.

«ГРОЗНЕФТЬ» ОБЪЕДИНЕНЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ ТРАНСПОРТА ГРОЗНЕНСКИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Ступникова Ефросинья Васильевнана — болхлочоа.
Волкова Валентина Сергеевнана — йоккхагIйолча бухгалтера.
Пушкин Георгий Ивановича — шофера.

«ЧЕЧИНГСТРОЙТРАНС» ЯХАЧА ПРОИЗВОДСТВЕННИ АВТОТРАНСПОРТНИ ОБЪЕДИНЕНЕ ГIОЛЛА:

Фисенко Петр Григорьевича — автоколонна начальника.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНАШТА ЮКЪЕРЧА ВОДОКОНАЛЕ ГIОЛЛА:

Маркин Роман Ивановича — слесара.
Мовсесян Михаил Сергеевича — электромонтера.

«ГРОЗНЕФТЕГАЗ» НЕФТЕГАЗОВИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Арютюнов Лев Христофоровича — управлене начальник хиначоа.
Арзумов Михаил Георгиевича — оператора.
Борисенко Антонина Ивановнана — отдела начальника.
Волчатникова Александра Ивановнана — оператора.
Гутков Иван Алексеевича — слесара.
Грак Агафья Ивановнана — лаборанткана.
Громова Антонина Константиновнана — оператора.
Даудов Якъуба — компрессора машиниста.
Дорофеева Елена Васильевнана — оператора.
Закеева Анна Кузьминичнана — оператора.
Колчев Алексей Георгиевича — слесара.
Колесникова Валентина Петровнана — оператора.
Керюхин Виктор Николаевича — электромонтера.
Курзова Мария Николаевнана — компрессора машиниста.
Мурадов Батыр Сафаровича — оператора.
Павлюк Татьяна Павловнана — оператора.
Подставкин Иван Дмитриевича — мастера.
Тимченко Мария Евменовнана — лаборанткана.
Шпарага Валентина Николаевнана — лаборанткана.
Шпага Степан Никитовича — болхлочоа.
Шайдулина Фереда Ярулловнана — компрессора машиниста.
Васильева Мария Ивановнана — оператора.

ГРОЗНЕНСКИ НАЛИВНОЙ СТАНЦЕ ГIОЛЛА:

Романченко Любовь Семеновнана — оператора.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОН УПРАВЛЕНЕ ГIИШЛОН-МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Жуков Семен Поликарповича — плотника.

«ЧЕЧИНГСЕЛЬСТРОЙ» ТРЕСТА АЬШКАБЕТОННИ КОНСТРУКЦЕЙ ЗАВОДЕ ГIОЛЛА:

Манукoв Георгий Савельевича — формовщика.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а МВД ГIОЛЛА:

Костюк Георгий Ивановича — мебель еча цеха мастера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный,
20 октябрь, 1976 шу.

ЛЬВОВСКИ ОБЛАСТЬ. Донбасс — Малхбузехьара Украина яхача электропередачай линие Западноукраински подстанци хьалъяь яьннай. Тохкам а бах паччахьалкхен комиссе хьайнцай СЭВ мехкашка энерги дIагелалга Iалашдара йола йоккха трансформатор. Из подстанци болх бе йолаяларца болх бе долалургда Европе эгтара доккхагIдола малхбоалехьара — Украина малхбузенгахьа кхачалца тилла энерготIий. Цуя дIоахал—1150 километр, напряжени — 750 киловатт. Кердача энерготIиво вIашагIхоттаргья СССР европейски энергосистема дунен халкъашта юкъерча «Мир» яхача энергосистемаца.

СУРТА ТIА: «Электромонтаж» яхача треста Харьковски монтажни управлене монтажник комсомолец И. Ф. Васильчук трансформатора тIера болх чакхбоаккхаш ва.

Б. КРИШТУЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

МУСАЕВ ЖАБРАЬИЛА МЕХОТРЯДЕ

Цу сарахьа цIаккха а ця воагIача тайпара балхара хьалха чувена Дошой мар цхьан хIаман чIоагIа сагот дешш вар. Дошос кхетадир из ше деча хаттарашта цо юхамаччахьа телача жопех а саькх ваьлча санна из хIама лаа Iохарах а. Дукхача шерашка шоаш цхьана бахаш Жабраьила оамал яйзача цунна хайра: цхьа-ши сахьат даьннача гIолла шийшеко йолаш долча хIамашта цунца лагаваргва из. Цулухьа кхы тIехдахьа хаттараш а дацар цо цунга: гIартата доацаш цIагIа дезар дешйоаллар из, дешa ягIача шийбIнгащца борд-бордагIа къамаьл а деш.

ХIаьта Жабраьил уйла е хIамаш лолаш вар. ДIалахача кIирагIа «Урус-Мартановский» совхоза директора Каримов Iаддал-Мажита массехказа къамаьл даьлар цунца шелкованаша санна боахаме вIашагIйоллаш йолча, юртбоахама культураш кхееча механизированни отряда керте оттанза варгвац хьо яхаш.

Керда гIулакх дар из. Цу тIа а, из Мусаев Жабраьил, хила хIана веза цун кулгалхо? Из вовцаш е дукха ма-бий опытни механизатораш. ХIаьта а уйла цунна тIаседаяр. ХIаьта тахан директораца парте райкоме хиnавар из. Цига совещане гулбеннабар шо-шоай боахамашкарча ужжамо йолча отрядашта кулгалделга тIадиллараш. Уж цунна бовзаш бар. Дукха хIамь ца эшаш 20 шера районе болх беча юкъа царех хIараваp вайзавар цунна, яхь лелаьяр цо царца. Опыт йолаш нах бар гулбенна хинараш. Хаьдда, корта болаш дар даь къамаьл. Долла хIама ха ловра гулбеннараштa: шийна бакъахьа хеттача тайпара кулгалде йиш йий а, къахьегамах мах телара система а... — массагIа тайпа хул керда гIулакх дIадоладеш хилча хьалхашка увтта дешаш.

ЦIавоагIача наькъагIа йист хилар доалаш вацар Жабраьил, къамаьл де безам ца хиларах е дувца хIама ца хиларах дацар из. Уйлаш, хаттараш дукха дар. Цхьабакъда машина корах дIаарахьежача тIехьашкахьа юхаудача, гуйрано шийбасар даьча дега хьамсарча кхаех бIарг хкийтача, эггара хьалха, болата дин ко а лаьца, ше Iохайна гаьнара ханаш дагаухар Жабраьила.

Казахстана Кзыл-Ордински областе дар из. 1955 шера механизаторий курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа вера из цу хана хIаьтта вIашагIъеллача машинно-животноводчески станце. БIарг ма-кхоачча дIаьдараш шаьра яьсса аренаш яле а, белгалъяьнна цIи яр кердача предприятех тиллар — «Горняк». ТIехьагIо кхетадир цо па цIи цу хана дукхагI хиннача шахташка кIор баьхача нахагара хьейоагIаш йолга.

— Вай лаьттан тIара нaха маьхк йовх, хIаьта горнякаша лаьттанна кIалхара домнаштей мартенаштеп маьхк йоах. Иштта вIаши гаргало тессай-кх вай, — яхаш беган бора цхьана балха боахкача новкъосташа.

Екъача, тIоадал маланза йолча казахстански аренашкара хьувкъамга догдаха хьашт дац. ХIанa, бакъдар аьлча, лаьрхIа а варгвац хий дехка масса километр каналаш цу моттигашка Жабраьила шийскрепераца даьхад. Къонача механизатора цу хана шийхьинар па кходеш къахьийге хилар хьахьокх цун цIагIа боча лораеш ядача парте райкомо, станце администраце тийннача Сийлен грамоташа.

1957 шера эггара хьалха «Красноармейский» совхоза кхашка араьяккхар цо шийн «Т-38». КIезига гектараш яцар цу хана бIаьстан юхье цо аьхараш. ХIаьта гурахьа «МТЗ-2» яхача трактора тIа болх бе хайра из. Болх IотIакхийтар. Лаьтта аха а, хIамаш дIае а, хьалтIаьяннараштa Iунал де а, хьувкъам чуэца а безаш хулар. Шерагара шу массаза доал чIоагIагIа дог тешар цун цу декъача лаьтташка хьажкIаш дика хьувкъае йиш хиларах. 1958 шера деnз даим из низ бола культура 300 гектара тIа кхееш хилар из. ХIара гектара тIара 35 а 40 а центнер фуальяьха хьажкIаш йоалаш ха йоагIар. Хезарах а вешта цкъа санна дуккхазза ваха ше хиларах а ховра цунна «Лермонтовский» совхозе опытни механизатораша Матаев Берсас, Чагаев Имрана, цар новкъосташа уж кхы а дукхагIа йоахилга. Шийца яхь лелае новкъосташкара Iомаваларо новкъостал дир цунна 150 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 45 центнер фуальяьха хьажкIаш яха а яззал долча лаьттан цхьан гектара тIара 700 центнер гаргга силосии масса яккха а.

Дукха ха ялалехьа звенона кулгалде эттар из. Iаккха кхы а дукхагIа Iайра гIулакхаш. Цхьабакъда хьувкъам я хила баьлар тешшаме лакха. Цу гIулакха кIезига хIамаш карагIдийнадац цхьана болх беча новкъосташта Мусаев Ахьмада, Дадаев Супьяна, Шамсутдинов Iазиза. Шерагара шу массаза доал лакхлора ялаташ кхедара говзал.

Партеи правительстваи чаккхдаьхача тайп-тайпарча моральни материальни стимулироване гIулакхаша, юрта боахама продукташ дукхагIа яхара юртарча къахьегамхой бечам совбаларо дикка чIоагIийр юртбоахама производства экономика. ХIанз а тIехьа хьоахаду Жабраьила 1967 шера планал тIех яьккхача продукцех звенона, шийкерттерча ялапел совгIа кхы а 5 эзар гаргга сом дениача хана шийновкъостий деташ миштa ураэттар, кхы а дикагIа болх бе дог мишта эттар.

Цу хана денз цIаккха а 200 сомал лохехьа хинадац цун бетта алали. Дика къахьегаш вар лоархIаш Iаьдал да вай мехка. 1970 шера В. И. Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш деррига прогрессивни адамаш долча хана, опыт йолча лаьтта леладечун наькха тIа сийрдаьяьлар Ленински юбилейни медаль. Декхар тIадожаду совгIато. ШоллагIча шера кхы а лакхагIа хьувкъам кхебир цун звенос. Дег чу дисар цунна дIадаха 1975 шу а. 150 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 19 центнер генараш даьхар звенос. Дика, хьинаре къахьийгар механизатораша кхыйола юртбоахама культураш кхееча а. Болх шаьрбеннаб звенона. МоллагIа болх булу хIаранена, новкъоста когаметта дIаотта хов.

ХIаьта хIанз отряд вIашагIъеллай. Цхьайтта саг хургва цунна юкъе. ХIаьта цун леладе деза лаьтта а дац кIезига — 1100 гектар совгIа. Болх дукха хургболаш ба, лоархIабергбий-хьогI?

Дахар-дейар дувццашехьа а, мишта кхаьчар ца ховш цIакхаьчар.

— Кхераш ма хилалахь Жабраьил, — беган беш оагIох мIишка Iеттар цунна директора. Опыт сагагара еха езаш вIалла а мичав хьо. ХIаьта эшаш дола кхы новкъостал оаха я дергда. ЛоархIавергвар хьо цу балхах-м, — цун шеко дIаяккха санна аьлар Iаддал-Мажита тIеххьара дешаш.

Сайрийна хIама кхаьлла ше ваьлча, массаза а санна, юртбоахама гIулакхаш дувца книжкаш чудадача шкафа дIатIаваьхар Жабраьил. Шийна йовзаш йола беттагарган дIахьа ехкаш воаллаш, шийра бIарахьежаш латта сесаг хо е енна, цIаьхха цунгахьа юха виййзар из: — Хой хьонл... Тlаккха дийцар цо ше гIулакхе вахийтарах.

— Из мара кхы хIама дий.— елакъежар вож. — Со-м цхьа хIама хиннад хьона яхаш яр. Цунах-м лоархIавергвар хьо.

ШоллагIча дийнахьа Iурре а шийкерда декхараш кхоачашде волавелар Жабраьил. Отряда членаш хьагул а бах, дIахо шоай цхьана бе безача балхах лаьца къамаьл дир цо царца. Ше шек волаш долча хIамашта дагаваьлар из: фу хурдхьогI укх кердача гIулакхах?

Балхах воаллашехьа а миштa яхар ца ховш дIаяхар гуйра, Iа а иштта чаккхдаьлар. ДIаде лаьтташ кийчдеш бар механизатораш. Шоай хур дора. ХIанз царна хьашт долаш дар бухсоцшаш балхах хьахур. Мишта хургда из? ХIаране шийга доагIар дича гучадаргда.

ИIаьхача Iан сайренашка агрокружоке дешаш, бIаьстан юхье кхашка арайоаккхаргйола техника кийчъеш хилар. Эггара хьалха торо хиначa дийнахьа кхашка араьхар фу дIадув агрегаташ. Эггара дикагIйолча агротехнически ханашка дIайийра культураш. ЧIоагIа уйла тIаяхийтар уж дикагIа дIаера, тIаьынарча Iунал дара. Ди-м хац сона. сахьат массаза доал дузаш да аьнна хеталора мукхеп кIинеп канаш, бIарг хьоасташ яр гидуаргаш.

ДIайийна хIамаш чуэца ха хьатIаэттар, хIаьта цунна тIехьа лархIа бийзар хьабаьнна хьувкъам. ПланагIа 700 тонн тасса езача метте, пачхьалкхен амбарашка чутессар 911 тонн ка бола ялат. Силоса лаьрхIа дIайийнар хьажкIаш. хIаьта а 45 гектар ялатийна лаьрхIа къоастайр. ТомартIехьа хьажкIаш 177 тонн яьтар. Гидуаргаш чуййна яьнай. Хьаьхка йоалаш латт шекара свекла. ГIадвугаш ба иттлагIча пятилетка хьалхарча шера Мусаев Жабраьила механизированни звенос кхебаь ерригача юртбоахама культурай хьувкъам. ГIадвуг, хьувкъам лакха хиларо вига па Iеш, керда болх дIаболабаьча хьалхарча шера хьахиннараш хеттача тайпара дика хиларо а КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеша дегаш гIоздаьха бола мехотряда членаш хьатIадоагIача шера хьувкъама чIоагIа лард йоллаш ба. Цудухьа шеко яц цу шера из кхы а лакхагIа хургхиларах.

В. ПЕТРОВ

ТЕХНИКА—КИЙЧОН МУГIАРЕ

БАШКИРЦИЙ ХЬОКХАМАГIА

Башкирерча механизатораша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, трактораштa ремонт яра IV квартала план 25 декабре кхоачашъеп задансл совгIа 2 машина тоаси, аьнна шоашта хьалхашка декхар оттадаь къахьегаш ба «Грозненский шурий» совхоза механически мастерске болхлой. Шоаш денна дош гIулакхаца кхоачаш а ду.

ИнълагIча квартала планагIа 24 трактор тоае езаш ба ремонтникаш. ХIаьта хIанзле а царех тоаяь яьккхар 12 трактор я. Шоай машинаш ханал хьалха тоаяь яьхай механизатораша Айдамиров Ахьлда, Кагерманов Идриса, Умхаев Iайнде. Царна доккха новкъостал дир мотористаша коммунисташа Андилов Николая, Богер Валентина, слесара Абдурахманов Дене, кхычар.

— Тракторaш узловой методагIа тоаю оаха, — йоах механически мастерске заведующе П. А. Рослякова. — Болх дика дIабода тха. Цхьабакъда, запасной оатхалаш кхоачам боллаш ца хиларо кIезиг-дукха новкъарло-м ю. Из иштта дале а, тха рационализатораша кIалхардоах тхо хало хилча. Дукха ха яьккхар оаха трактораштa эша сцеплене муфташ йоацаш. Ремонтника нов. Атарщикова инициативагIа пайда эца лаьрхIар СК-4 яхача комбайний юаеннача муфтех. Цох дика гIулакх хилар.

Тракторaш тоаяра балхаш сихдаьл механически мастерске болхлоша а механизатораша а.

СУРТА ТIА: Даццамиев Iаддарахьман трактор тоаеш ва.

Л. РУДСКЕ сурт.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА—ЙОАКХО

Чаккхдоалаш латт иislагIча пятилетка хьалхара шу. Оттаяь программа кхоачашъяра тIехьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, Грозненски района ахархоша беррига шоай низ тIабохийт хьатIадоагIача шера веловой лаьрхIа ялат дукхагIа даккха чIоагIа лард йоллара. Казахстане нов. Л. И. Брежнева даь къамаьл программа хиларах тарра ларде а лаьца, тха района юрта боахама къахьегамхоша лерхI дукхагIча лаьтта дIаде, толамца а агротехнически бокккхача боараме а гурахьа ялат дIадера балхаш чакхдаха. Из декхар толамца кхоачашдеш ба грозненцаш. ДикагIча агротехнически ханашка 90 процент совгIа дола ялат дIадийнад района колхозашеи совхозашеи. 45 эзар гектар дIаде задани йолча 44 эзар гектар совгIа дIайийнай.

Из декхар районе эггара хьалха кхоачашдир «Горячеисточненский» совхозо, 6200 гектар дIа а ювш. Из хул планал 1000 гектар дукхагIа. № 1 йолча шурий совхозо 4520 гектар гурахьа дув ялат дIадийнад. вешта аьлча планал 320 гектар дукхагIа. Дика вIаштIехьдаьккха а бокххача агротехнически боараме а гурахьа дув ялат дIадийра № 2 йолча баьцадаарийн шурийн совхозо, Ермоловски коа тIарча оалхазарий совхозо.

Из толам баьккхар производстве хьалхалаттараша шоаш кхо ца беш къахьегарах, гурахьа ялат дIадувча халдаиза смении нормаш тIехкхоачашъярах. Царех ва ялат дIадувча агрегата начальник Ломкаев Муса шийгIоичашца Тулаева Шариатана, Магомадова Тамарецa, Алхаева Марфаца. Уж ба «Горячеисточненский» совхозера. СменагIа 34 гектар дIае йоагIача 70 гектар дIаювра цу агрегато. Агрегато ца соцаш болх белга Iалашдора дIадувш дола фу лоаттадаьча Абдурзаков Мувсас. Царел дукха тIехьа ца бусаш ялат дIадувра № 1 йолча шурий совхозерча агрегата начальника Проскуров Федор Николаевича, сеяльщикаша А. Е. Суворовас, Л. Хусейновас, Х. Саитовас. СменагIа 60 гектарага кхоачаш ялат дIадувра цар, болх дика а беш.

Иштта болх дика бора ялат дIадувча «Загорский» совхозерча Мадагаев Мувсас, Кадыров Вахас, кхы дуккхачар а.

Халача хьалашка яьккхар тха ахархоша из котало. ГIаьххача хана догIаш делхаизар, докъаленна лаьтта аха дийзар из кийчде дийзар. Керттердар ханаш ца тувлаялийтар, балхаш дика хургдолаш ялат ма-доаггIара кIоарга дIадер дар.

Бакъда, тIехьа дале а октябра юххье дийлхача догIаша гIатбигар ахархой. ДIа мел дийна ялат массанахьа а дика хьалтIадаьлар, зехьа довизар хьийга къа.

Бакъда массанахьа а дандар балхаш ма-доаггIара. Цхьадолча боахамаша телхайир ялат дIадера агротехника. Иштта хIама дир 1 Мая цIерагIча колхоза № 1 йолча А. Букулова бригада. 200 совгIа гектар хулача лаьтта ялат дIадийра ма-доаггIара кIоарга доацаш. Иштта агротехника телхаеш моттиг хилар Ленина цIерагIча колхозе а.

КПСС Грозненски райкома бюро заланегIа ялат дIадувча хана района специалистийн активаи визаца вIаштIехьдаьккхар района боахамий кхашкарча балхашка хьожилга. ялат дIаделехьеп дIадувши деза балхий дикал мишiтай хар дукха.

Иштта хьажара итогаш еш тIахьийхар боахамий кулгалхойи специалисташи. Цига критика йир агротехника телхаяьраштеи де деза балхаш тIехьадаьхарштеи.

ХьатIадоагIача шера хьувкъама лард йоллаш цIенхашттa теркам тIабахийтар дIадийнар дика хургдолаш кхаш толдара.

Ялат дIадувча лаьттах 65 процент гаргга долчун тIа минеральни удобренеш тайсар, ялат дIаделе хьалха а из дIадувча хана а.

Бакъда «Сельхозтехника» объединене шоай ханнахьа минеральни удобренеш хьа ца кхачийтар бахьан долаш боахамашта ма-боаггIара пайда лац цар.

Района колхозашкеи совхозашкеи уж лоаттае а лорае а складской помещенеш ца хиларах боахамашка оттаьча картограммашка хьежжа шоай ханнахьа а эшшача боарамагIа а тоеса йиш хиланзар уж. ДIадайнача ялата часта лашхьа гIулак де доладергда. Цунна подкормка яра 50 эзар центнерал кIезигагIа йоацаш азотни удобренеш эш. Царех кхоалагIа дакъа а хьатIадендац. Хьувкъама тIехьара къовсам хIанз чIагIагIа эйлуш ба. ХIаьта уж кхоачамбоацараш дIа ца даьхача кхерама кIал оттабу вай хургбола хьувкъам.

Ледара латт уж удобренеш лаьтта товсара эшача машинашца боахамаш Iалашдара дош а. ХIаьта цу гIулакха массаза а хилац авиаци мегаш.

Грозненски колхозаши совхозаши шера 100 эзар тонн ялат доаккхалургдолаш я. Новкъоста Л. И. Брежнева даь хьехамаш хьа а дийца, иттлагIча пятилетка шоллагIча шера района боахамашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара, вай парте XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра шоай низ кхобергбай района ахархоша.

И. БОЙКО,
Грозненски района юрта боахама управлене начальника заместитель.

Баха нах балха дIатарбара план увттаю

Болх булургболча наха болх хиийтара эггара тIехбаьнна вай мохк. Нагахьа санна 1960 шера общественни боахаме дакъа доацаши балхара дIабаьнна дешаши къахьегалургдарех 78 процент гаргга, хIаьта 1965 шера — 87 процент хиннабале, 1975 шера — 91 процент совгIа бар. Ма-дарра аьлча, къахьегалургдолаш бола беррига маIанахи къахьегалургдолаш йолча пхе кхалсагах йиъ кхалсаги хIанз халкъа боахаме болх беш е дешара заведенешка дешаш ба.

Цхьабакъда къахьегама ресурсех пайда эцара план оттаеча хана укх тIеххьарча шерашка цхьайола аьттув боаца духьале ийслу пачхьалкхен органашта. ДукхагIа йолча союзни республикашка, къаьстта а Российски Федераце, Украине, Белоруссе, Прибалтика республикашка Iодеш дола бераш кIезигденнад. Мохк бIарчча хьаийцача бахача нахах 1000 сага лоархIаш 1959 — 1974 шерашка даь бераш 25 сагагара 18 сагага кхоачаш кIезигденнад. Мехка къаьст-къаьстача союзни республикашкеи районашкеи баха нах бебар бе-бе да. Нагахьа санна 1961 — 1975 шерашка Средни Азе республикашка, Казахстане, Закавказья республикашка баха нах 47 процент дукхагIа хиннабале, РСФСР-е, Украине, Белоруссе, Прибалтийски республикашка 12 процент мара дукхагIа хиннабац уж.

Iодеш дола бераш кIезигдалари баха нах естественно бебари бахьан долаш а хIаьта иштта укх тIеххьарча шерашка миграци хилар бахьан долаш а чIоагIа хувцаеннай къаьст-къаьстача союзни республикашта юкъера бахача наьха дукхала соотношени. Масала, вай мехка бахача беррига наха юкъе РСФСР-о лоаца дакъа 1961 — 1975 шерашка 56 процентагара 53 процентага кхоачаш кIезигденнад. Средни Азе республикаша, Закавказья, Казахстано лоаца дакъа цу шерашка 16 процентагара 20 процентага кхоачаш доккхагIа хиннача метте.

ТIема а тIом чакхбаьннача тIехьагIарча а шерашка аьттув боацаш нийсденна демографически хьал (деш дола къамаьл Iодеш дола бераш геттара кIезигдалара хьакъехьа да) 80-ча шерашка воча оагIорахьара Iаткъаргда къахьегалургдола баха нах — кхы тIа а мехка балха низ тергбола хьаст — бебара.

Карарча пхе шера мохк бIарчча хьаийцача къахьега нах шортта хургболча оагIорахьа лестад гIулакх, цудухьа башха саготде дезаш хIама дац аьнна хеталу. ХIаьта а, сел деррига а ишта дац из. Дикадаг Iац, вай мохк боккха хилар, къахьегама ресурсаш къаьст-къаьстача районашка йоагIйоагIача тайпара дIа-юха екъаенна ца хилари цигара демографически хьал бе-бе хилари. Дукхача городашкарчей промышлении центрашкарчей цхьайолча предприятешкеи гIишлонашкеи балха низ хIанзле а тоъаш бац.

Цу тIа а, цIагIарча гIулакхехи шоай доалахьарча боахамахи боаххa, къахьегалургдолаш бола баха нах халкъа боахаме кхы тIа а чуозалургбола наькъаш практически хIанзле а дIакъовладеннад. ИттлагIча пятилеткеи дIахорча ханеи халкъа боахама кхы тIа а эша къахьегама ресурсаш Iалашъергйола керттера хьаст хургба къахьегалургдолча ханага кхоачаш латта кагирхой. Нагахьа санна, масала, балха низ совбоаккхаш йола из ресурс 1961 — 1965 шерашка кхычахьара тIаухача низашта юкъе 29, 1966 — 1970 шерашка — 50 процент мара хиннадеце, 1971 — 1975 шерашка — 88 процент хиннай, хIаьта 1976—1980 шерашка 100 процент хIана хилац аьнна хургья.

КПСС XXV съезде Л. И. Брежнева белгалдаьккхад: «...мехка хьалхашка латта масса тайпара экономически социальнии декхараш толаме кхоачашдара **къахьегама овсарле сихха лакхъяр,** ерригача общественни производства эффективность чIоагIа ейяр мара кхы тайпа никъ бац».

Iилма технически прогрессана карагIдаьннарий ларда тIа къахьегама эффективность лакхъяра хIанзле а дикка опыт Iоавьй вайцига. Масала, 1971 — 1975 шерашка къахьегама овсарле лакхъяра чотах хилар дукхагIа тьаьча ерригача промышлении продукцех 84 процент. 1966 — 1970 шерашка 73 процент мара ца хиннача метте. ИттлагIча пятилетке къахьегама овсарле лакхъяра чотах Iалашде лерхI дукхагIа хьаеча промышлении продукцех 90 процент хIана яц аьнна яр хьаелга, дукхагIа йоаккхаш йола юрта боахамеи гIишлой - монтажни балхийн ерригa продукци. Из гIулакх кхоачашдара халкъа боахама дерригача доакъошка чаккхаякха лаьрхIад халачеп низкъалчеп балхашта механизаци яра, къахцегама хьалаш тоадара, балха ха кIезигагIа хувцаялийтара тIадерзадаьча гIулакхий комплекс. Болх беш йолча предприятешка продукци дукхагIа хьаелга Iалашдергда, массаза а санна, хьалхагIа хинна е кIезигагIа болхлой болаш.

Къаьстта уйла тIайохийт къахьегалургдолаш бола нах дукхагIа Iовча мехка районашкарча къахьегама ресурсех пайда эцара эффективность лакхъяра.

Масала, цIагIарча боахамах боахка кхалнах общественни производствана юкъеозара аьттув бола хьалаш вIаштIехьдоах Средни Азе республикашкеи Азербайджански ССР-еи; бIарчча балха дии бIарчча балха кIирен доацаш болх бе мукъа лу царна. Балха низа кхоачамаш къаьстта доккхий долча юрташка дегIаух производство а юртбоахама продукци чакхйоахеи моттигерча бедалах халкъа эша товараш арахецеи промыслаш а.

Теркам тIаозаш я вай халкъа боахама доакъошка болх берий структура хувцаялара динамика. Укх тIеххьарча пхе шера къаьстта дукхагIа хиннаб торговлеи общественни кхача кийчбечеи, просвещене а культуре а, унахцIено лораечеи социальни Iалашонеи, вешта аьлча бахача наха культурнии бытовойи гIулакхаш дарца юкъарчал доацаш дувзаденна долча доакъошка болх беш бола болхлой. 1941—1974 шерашка производственни доацача доакъошка болх баь баха нах 11,7 процентагара 24,3 процентага кхоачаш дукхагIа хилар, хIаьта материальни производства доакъошка болх бераш 88,3 процентагара 75,7 процентага кхоачаш кIезигбелар. Болх берий структурера уж дика хувцамаш де вIаштIехьдаьннад материальни производства доакъошка къахьегама овсарле тIа-тIа дукхагIа лакхлуш хинна хиларах.

Карарча пхе шера, «1976 — 1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара Керттерча лостамашка» из лаьрхIача тайпара, бахача наха бытовойи культурнии гIулакхаш дарца дувзаденна дола доакъош нииттал сихача темпашца дегIаухаргда. Производствап гIулакхаш дареи сферашта юкъе къахьегама ресурсаш дIа - юха екъара даькъе карагIдаьннача цу дикача гIулакхо хьахьокх советски наьха вахара хьалашкара прогресс.

Промышленноста къаьст - къаьстача доакъошта юкъе болхлойн гIулакхерча наьхеи дукхал нийсьяр планагIа, мехка халкъа боахаме Iилма-технически прогресс хулийташ дола доакъош сихагIа дегIаухилга Iалашдергдолча тайпара вIаштIехьдоахаш да. Масала, нагахьа санна 1971 — 1974 шерашка ерригa промышленно-производственни персонал дукха, совгIа- эшашагIа йоацаш ялх процент хIана хиннац аьнна дукхагIа хиннай.

Къахьегама ресурсех пайда эцара планаш уттаеча хана чIоагIа уйла тIайохийт боахама дIахо индустриализаци ярен бахача наьха технически образоване боарам айбарен ларда тIа союзни республикашкеи экономически районашкеи балха барий структура цхьатаррарча боараме хилийтара. Цунна тешал ду, масала, бIарччача союзни боарамца нийсбича промышленно - производственни персонала дукхала темп лакхагIа хиларо. Масала, 1966 — 1974 шерашка вай мехка промышленносте болх бераш 22 процент хIана хиннабац аьнна дукхагIа хиннаб, хIаьта Киргизе — 55, Армене — 53, Молдаве — 66, Белоруссе — 49, Узбекистане — 36, Таджикистане — 39 процент. Цу цхьан ханна цу республикашка лакхагIча темпаегIа хиннад квалифицированни болхлой кадраш кийчъелга а. Нагахьа санна 1961 —1974 шерашка профтехучилищашка кийчбеш бола квалифицированни болхлой мохк бIарчча хьаийцача 2,7-зза дукхагIа хиннабале, Узбекски ССР-е — ялхазза хIана хиннабац аьнна, Азербайджански ССР-е — 6,5-зза, Киргизски ССР-е — диазза, Армянски ССР-е — 9-зза совгIа дукхагIа хиннаб. Союзни республикай экономикеи культуреи дегIакхувлача хIара шера тIа-тIа боккхагIча лоархIаме хул профессионально-технически дешара заведенешка кийчъяь промышлении болхлой моттигера къаман кадраш.

Евгений ВОРОНИН,
СССР Госплана къахьегама отдела начальника заместитель.

(АПН).

Доазол дехьара

ПНР. Гданскера дІа 40 километр малхбоалехьа бахаш ба кошубаш — словянски цхьан къамах бола бикалаш. Из моттиг чІоагІа сакъердаме фольклор йолаш хиларца йовзаш я мехка. Моттигерча наха чІоагІа хам беш леладу къаьнара гІулакхаш: цига долаш да къаьнара халкъа иллеш, дувцараш, халхараш, халхар деш тІаювхаю хоза костюмаш.

СУРТА ТІА: кашубски халкъа халхар.

ЦАФ — ТАСС сурт.

ДОТТАГІАЛА ЗАКОНЕГІА

«ЦЭЦЭРЛЭГ» — «СОМИЙ БЕШ» ЯХАЛГА ДА

Ара-Хангайски аймак Монголена юккъе, Хангайски дукъа йисте дукха гувнаш, ораш, аьлеш долча моттиге улл. Цун центр — Цэцэрлэг. Шерача маьлха атагІа улл уз. Массе оагІорахьара гобаьккха лоамаш латт лайво къайла даьха бовхьаш а долаш. Лохехьо, шоллагІа чкъор долаш санна — хьекхано гувнаш латт, боса оагІошца дажаш же Іулаш а долаш.

Малх чубузаш латтар «Маршва доагІалда тха Цэцэрлэге» яха йоазув тІалаттача аркана кІалгІолла тхо чакхдоалача хана. Тахан йовзаргйоацача йоалаш хувцаенний бархІ шу хьалхагІа тхо духхьашха хинна из город.

Машина чархашта кІалхара яр шаьра асфальт я. Городе баха нах сихбенна парке, кинотеатрга хьа ух. ХІанзарчун тайпарча гостиницака хьалхашка латт легковой автомобилаш, гобаьккха лампаш йоаг: кердача школьни комплекса лампаш, кердача больница, тика, яслей лампаш.

— «Цэцэрлэг» — «сомий беш» яхилга да, — йоах тхога Халкъа депутатий хурала Исполнительни аймачни управлене председатела Гасбайриин Цогбадраха. — Къона я тха город. Заяни — Эгэн-Хурэ яхача къаьгача монастырь яьгІача метте хьахиннай из. Халкъа революци ялалехьа Монголе эггара тІехьайнсача районех цаІ яр уккхаза. Боккхийча наха дувцачох, цу хана Ара-Хангае гІа мел баьккхача монастырь хиннай, хІаьта юрт — лама.

Революце шерашка духхьал укх моттигашка къаьстта лира къовсам болабелар халкъа Іаьдала моастагІашца. Аймакера къахьегамхой мехка эггара хьалхарчарца болабелар коллективизаци ен йоккхий юртбоахама объединенеш вІашагІъехкеи. Тахан аймаке 16 я уж, цу тІа госхоз а я. Цига леладу цхьа миллиони ах миллиони бежан. Ший якашца ерригача Монголе гІоръяьнна я Ара-Хангай. Хьайбаш леладарца цхьана укказа толаме детІаух лаьтта лелаелгеи баьца даараш лелаелгеи. Доккхий толамаш даьхад халкъа образованин унахцІено лораелгеи дегІаккувлача. Аймаке баха бокххагІбола нах берригаш йоазув-дешар ховш ба хІанз. ХІанзара культура кхаьчай хІара аймаке, хІара юрте. Эшшаш дола медицински новкъостал ший ханнахьа кховч цу лоаман края эгара гаьнагІча миІцигашка.

Ара-хангайцаша доккхал ду шоай аймака сийлахьча исторех, сий деш дег чу лоаттабу халкъа гІулакх бахьан долаш лоаттабаьча къовсаме цоан вахар дІаденнараш. Дуккхача юрташка Монголе къаман турпалаштей монгольски аратий исторе хелача хана царга новкъостала кулг кховдадаьча вежарашха болча Советий мехка къонгаштей памятникаш дегІад.

Малхбузехьара хьакхоалентахьа Цэцэрлэгах чакхйоалача центральни городской бульваро советски доктора Немоя цІи лелаю. Малав из, цу краяшка цІи гІоръяьнна вола доктор Немой?

Цун истори дийцар тхона аймачни больницерча лоро Ульзийн Сэрэтэра. Укх моттигашка эггара хьалхара лор хиннав С. М. Немой. Кхыча советски лорий группаца цхьана монгольски правительства вийха 30-гІа шераш доладенача юкъхье Монголе венав из. Цу хана уккхаза, ламанстки дын (буддизма говнех цаІ) центрех цхьаннахьа, энжи вахар дар. Дынах тешаш бола нах лорах удар, ламаша сардамаш доахар цунна. С. М. Немоя ше юрташка а ухаш дарбаш дора мискача наха. Цул тІехьагІа дукха ха ялалехьа аренашка гІолла эггара гаьнагІча моттигашка дІахезар моллагІча лазара дарба деча эрсий доктора цІи. БІаьш километраш гаьнара кхувлар из волча унахой. Цхьабакъда лора сий шерагІа ме дарж дукхагІа гоамлора из шоай доал, халкъа юкъера шоай влияни мелъялаф кхийрача ламашта.

Монголе цхьа йолча моттигашка, цу даькъе Ара-Хангае а, лоамий мятежаш гІаьттай. Мятежникаша ца хезача тайпара къиза Іазап тІалоаттадора халкъа Іаьдала викалашта. Цар карагІа байра Монголе дикагІбола къонгаши мехкарийи. Доктор Немой ламий Іазапа кІалхара ваккха гІиртаб араташ, цхьабакъда из халкъа Іаьдал лорадерашца Іийнав. Човнаш хиина дукха нах бар. Операционни истола юхера дІа ца воалаш сахьаташ доахар доктора. Доарахой чубаьдача юрта ламаш гобаьча хана, юхе йиса патрон кхоачаллалца лов юха даьд Немоя. Чов хиина вола из дІакара а вига, къиза саладьккхад цар цун.

ХІанз турпала каш тІа монумент егІай. Цхьабакъда советски лора эггара дикагІдола памятник да хІанзарча медицински оборудованеца кийчъяьнна цІи лелаеций йола больнични комплекс.

Ара-Хангае дагайоагІаши сий деши я кхыча советски наьха бе-беча ханашка уккхаза, керда вахар хьалдара монгольски доттагІашта новкъостал а деш, болх беш хиннача лорий, гІишлонхой, ветеринарий, геологий цІераш а.

Из керда вахар хІанз Ара-Хангайски аймаке, ерригача Монголе а санна, массе метте гуш да. Цэцэрлэге хьалъеттай хІара шера цхьа миллион совгІча бежана тохкаш беча ветеринарно-бактериологически лаборатори дуккхаза вІаштІаръяь йоккхий корпусаш. Городе бахача къонача наха лаьрхІа хьалъяьй эзар гарггача дешархочоа моттигаш йолча дешара корпусах, интернатах, педагогашта даьча чуІеча цІеноех, столовех, спортивни зал, кхыча объектех латта школьни комплекс. Лабораторни школьни корпуси хьалъеча дакъа лаьцад советски гІишлонхоша.

Ара-Хангае дувцачох, городбеш Цэцэрлэги ерригa республикен дІахо тоаялара дикагІа бола тешам ба тІема хана санна, ишта маьршача денощка а техкан чІоагІденнеи монголо-советски доттагІал.

А. БАБЕНКО,
ТАСС корреспондент.

Улан-Батор

ПАРГІАТО ДИЪ БІАЬ ШУ ДАЬННАЧУЛ ТІЕХЬАГІА

Соахка июль бетта премьер-министра Индира Ганде хьахкайкаь 20 пунктах латта социально - экономически программа кхоачаш а еш дукха ха йоацаш феодальни лоалах мукъаваьккхав Тамилнаду яхача индийски штата лоаман районе дахача малайяли яхача фух вола ткъаь ворхІ эзар саг. Гучох, диъ бІаь шу хьалхагІа шоай дай лоалла оттабеш ма мара кхы дагадоацаш хилар цу наха паргІато а.

XVI бІаьшерене султана Типус шийна мутІахьа волаш хиннача кхаь сага гІулакха ениай джагир — шийна тІабаха нах а тІехьа 330 квадратни километр хулаш йола лаьттан участок. Киса йоаллаш санна йола, дуккха километраш бІаьхача джунглийн лоамийн оасо кхыча дуненах дІакъоастаь из «паччахьалкхе» вай деношка кхаччалца яьхай юххьанца ше хиннача тайпара а йолаш. Цхьан ноахала когаметта хьайиттад вож ноахал, цхьабакъда хувиа ца луш хьабенаб вахара лоаттам. Цхьабарий дакъа — лаь къахьегам, энжел, къел хиннай, доал делга, къахетам боацаш нах боацабелга. Іазап тІалоаттаделга хиннай вокхар бокъо.

Правительства бахача наьха вахара хьелаш тахка аьнна цу районе яхийтача комплексни группа специалисташа хьагучаьхай малайяли аккагІча тайпара боацабеш хилара факташ. Итт совгІа налогаш текха езаш хиннаб уж — лаьтта ахарах, саг йоалаярах, доахан доажадарах, хьунагІара дахча гулдарах, жер баьннарашта етта налог, дуккха кхыйола есакхаш. Укхаза долла хІама моттигерча помещиний-джагирдарий доалахьа хиннад. Бахача наха кхееш йола продукташи сандалови дахчах еш йола хІамаши шоаш оттабаьча торгови агенташка гІолла йохкаш хиннай цар.

Шоай совленешаш карара ца ялийта гІерташ шоашта ма могга уж лораьй джагирдараша, хІаьта паччахьалкхенера цар «паччахьалкхе» дІаяккхара штата Іаьдалаша мел леладаь гІулакхаш укх тІеххьарча пхийтта шера чакхдувлийтадаи. ХІаьта шоай хьашт долча тайпара даьд цар цу «паччахьалкхейна» доал. Іаьдала викалаш уккхаза ца хаина хиларах вахарен валарен дешаш джагирдарашен цар шоай администрацен къестадаьд. Баха нах гонахьарча дуненах сов дІахоалаьдь хиларах, царех цхьаннена а цІаккха а бІаргаяйнаяц автомобиль, кино хьакъехьа хІама хезадац. Тохкам бечар хаттараш даьча дуккхачарна хайнадац. Инди яхар санна йола паччахьалкхе йолаш йолга.

Сихха гІулакхаш чакхдоахаш я правительство из районе дегІайоалларан баха нах вахара хІанзарча хьалашта тІаберзабараи. Белгтала аьлча, кхо миллион совгІа пупи хьожадаьд цаькъаш дахка, школаши медицински новкъостала пункташи хьаелла.

Е. ШУБИЧЕВ,
АПН соб. корр.

Дели.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ЛОРАЛЕ ХИМИКАТЕХ

Шеко йолаш дац вай вахаре наьха хьашташ кхоачашдеча химе доккха дакъа лоацаш хилар. Цунца дувзаденна да, вай мехка шу массаза доал химически препараташ дуккагІа арахецаш хилар. ХІанз укх сахьате юрта боахаме пайда эцаш бІаь совгІа дохьажа химикаташ я. Уж арахец бІаь эзараш тоннаш. ТІехьа тІайоагІача хана парех дукхагІа пайда эца безаш хилар белгалдаьккхад КПСС XXV съезда решенеш тІа.

Бакъда дохьажа химикатех пайда эцача хана вайна цІаккха а диццала дагІац царех лоравала везилга.

Масала, юэцаргьа вай хьайбай боахаме пайда эцаш йола молхаш. Царех цхьаараш я хьайбашта луш долча доакъарех тохаш, вожаш я хьайбашта хулача садоахкача зуламерча хІамашта тохаш. 25 совгІа я уж тайпа молхаш. Царех я хлорофос, креолин, едки натрий, гексахлор дуст, СК-9 яха препарат. ДІадахача шера жа лувчош техар гексатали яха препорат.

Цу молхашца дарба ду садоахкача зуламерча хІамаша хьоадаь лазараш хиннача хьайбашта, юхъарчарна а бахача наха шоай коашка кхоабачарна а, хІаьта уж лазараш ца хилийтара тІехьа къовсам а лоаттабу. Царца дувзаденна дукха балхаш да ветеринарии специалистий а хьайбаш леладерий а. Уж сага могашала кхераме я. Вай цІераш яьха еррига препараташ са мел доаллача хІамашта, царна сага а, чІоагІа кхераме я. Из цІаккха а диццалийта йиш яц царца болх беча наха. Цудухьа царех пайда эца бокъо лац цхьанна я сага хьалхагІа уж лелаяра инструкци, рекомендаци Іомаяра паспорт доацаш. Царца болх берашка хила деза лаьрхІа цу гІулакха дола барзкъаш, респиратор (маска), бІаргасаьнаш, кулгахйохкаргаш. Царца болх беча хана хІама даа, хий мала, гІаьле оза мегаргьяц. Царца бувзабенна болх баь ваьлча сапа а хьокхаш кулгаш, юхьмараш йила еза мераІургашка я бага а 2—3-аза цІена хий кхарза деза.

Уж лаьрххІа йолча складашка лоаттае еза. Препараташ хьайоастача хана склада кораши наІарши хьаела еза е ара а яьха, ше мух хьекхача оагІорахьа а ваьнна хьаяста еза.

ТІаккха миштa лораю уж бокъонаш вай республикерча боахамашка? МоллагІча районерча ветеринарни станце хьо кхаьчача, хьона цига дуккагІча даькъе гургда хлорофос, едки натрий, креолин, хлорни кІир, кхыйола молхаш миІмиІинге Іо а кхайса ядаш. Уж хул аьхки догІан кІал, Іай лей кІал яша а яшаш ядаш.

Цул а чІоагІагІа цецвоаккхаш да ветеринарни специалисташеи хьайбаш леладерашеи шоаш денна болх беш долча цІеношка уж лелаеш хилар. Масала, Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза шоллагІчеи (Закан-Юрт) кхоалагІчеи (Давыденко) фермашка цхьан цІагІа яр ветеринарни специалисташа болх беш йола моттиг а массе тайпа молхаш чуйола аптека а. Хьа а яьста латтар хлорофос чуйола бешкаш, цу чу Іеш бар фермашка болх беш бола нах а. Юххьанця цу чу Іелацар бІарган Іувжаш, кІеззига Іиийча корта лазабоалар.

Уж тайпа хІамаш нийслу цхьаьца йола юрташка йолча ветеринарни участкаш а пункташкеи хинна а ца Іеш, районий ветеринарни станцешка а. Цига болх беш вола цхьаккха саг корорграц хьона кхыметтел эггара аттагІдар деш я: иккаш йийха, халат дувхаш, бІаргасаьнаши кулгахйоахкараши йоахкаш.

Дахча доаккхаш санна, диг детташ молхаш хьа а йоахаш, уж дерзанча кулгашца беехкаш гургда цига массане а. Цу тайпара дола, сага дегІа унахцІенонна зуламе дола гІулакхаш леладу Шаьла, Наьсарен, Ведана, Советски, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Ножай-Юрта районий ветеринарни учрежденешкеи фермашкеи.

Уж хІамаш ца леладайта а ца магийта а, сона хетаргахьа, декхарийла ба медицински болхлой, юртий Советаш, хІаьта ишта боахамий кулгалхой а фермашкара болхлой шоаш а.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГІалгІай НИВС воккхагІа вола Іилман болхло, ветеринарни Іилмай кандидат.

№ 21 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела № 21 йола «Агитатора блокнот» арадаьннад. Из хьаделалу паччахьалкхенга ялат, комсаш, сом, коартол йохкара социалистически яхье республика къахьегамхоша толам баккхарца дувзаденна уж даькъала бувцаш нов. Л. И. Брежнева дайтача письмона кепатохарца.

Блокнота тІа ишта кепатеха ба цу деша хетаяь хиннача митингах лаьца бола хоами цун доакъашхоша парте Центральни Комитетага, КПСС ЦК Генеральни секретарага нов. Л. И. Брежневга, «Керда толамаш доахаргда» аьнна дахьийта письмои, Нохч-ГІалгІайчен беррига къахьегамхошка цар бань тІахьехами.

«Сийлахь-боккхача Октябра пакъадолхаш» яха рубрика хьекхай СССР вежарашха республикай деношта хетаяь кепатехача Советски Черсий-Балкхархой республиках лаьца йолча инфрайн фактайн подборкаца.

Ракетни бІупеи артиллерей Денна хетаяь блокнота тІа кепатеха я «Боккъала боккха бохаргбоаца низ» яхача материалий подборка. 10 ноябрь — Советски милице Ди. Цу Денна хетаяь я НГІАССР чурча гІулакхий министра А. Буза язъяь «Порядок лораеш» яха статья.

Беседашта йола материал лаьрхІа блокнота тІа кепатеха я НГІАССР юрта боахама Министерства керттерча зоотехника З. Бакаева язъяь «Фермашта бехктокхаме ха» яха статья. Доахан лерттІа Іангардахара хьалхашка латтача декхарех лаьца я из.

Блокнота тІа лоархІаме моттиг дІалоаи «Политди чакхдоаккхаш къамаьл деча агитатора, политинформатора долча новкъостала» яхача рубрикана кІала кепатехача материалаша. Керттерча даькъе «Вай цІа, вай юкъара хьашташ» яхача темах беседа яра йола методически разработка я из. Республике мохк агарах хинна зе меттаоттадеча дакъя лаца баха нах тІахьех статьяс. Цу тІа ишта дувц паччахьалкхено республикана деча доккхача новкъосталах.

Цул совгІа блокнота тІа ишта кепатеха да Октябра сийна къахьегама вахте лаьттача республика къахьегамхоша даьхача толамех лаьца дола хоамаш.

Тахани кхоанеи хургда

13 ноябрь — шоатта ди

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 10.00. Поккха зал. Къахьегамхой художественни самодеятельни творчества Ерригсоюзни фестивала шоллагІа гур. Профтехобразоване Управлене дешара заведеней художественни самодеятельноста коллективаш. 17.00. Лекциони зал. «УнахцІено» яха лекторий «Кхалиаькъа лазарий профилактика» яха лекци. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІара культура Дворец. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. «Сигала бесара экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт.

Химикий культура Дворец. 13.00. «Светофор» яха берий клуб хьаеллар. 16.00. «Зоя Космодемьянская — советски халкъа легендарни йоІ» яха беседа. 17.00. Истола тІарча теннисах ловзара яхьаш. Йоккха зал. «Советски композиторий иллеш» яха духовой оркестра концерт. 17.30. Харжархой хаттарашта жоп лу Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутата Р. А Ваисовича. 18.00. Кердача художественни литература обзор.

«Красный молот» культура ЦІа. 17.30. ПоккхагІча класашкарча дешархошта йола салаІара сайре.

14 ноябрь — кІиранди.

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 9.30. Кинозал. «Заманхо» яха кинотеатр. 12.00. Лекциони зал. Езаш йолча фильмай кинофестиваль. 14.00. Бибилотека. «Советски наьха машари изави бахьан» яха беседа. 17.00. Йоккха зал. Халкъа драматически театра 67-іа диагоналагІа» яха спектакль. 18.00. Кагирхой салаІар сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІара культура Дворец. 10.00. «Къона ленинхо» яха кинотеатр. 12.00 — 14.00. Берий ловзараш. 16.00. Читальни зал. Кердача книжкай обзор. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. «Сигала бесера экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шахматистий клубера занятеш. «Шахматех ловзара эггара хьалхара мастераш». 10.00. МВД болхлошца Черноречьерча поселкера дешархой вІашагІкхетар. 11.00. «Нийсархо» яха кинотеатр. «Город Нальчик» къахьегамхой Ерригсоюзни здравница яха беседа. 18.00. Документальни фильмаш.

ДИНАЧА НАХАХ

БИБЛИОТЕКАРЬ

Книжка цІи Іо а йийша, — ер художественни литература хила деза-кх, Ольга Владимировна, — аьлар къонача библиотекара шоай отдела заведующи йолча О. В. Мигалинага. Цо даьча хаттара цу сахьата жоп а ца луш, библиотекара дІатІаяхар Ольга Владимировна. Цунгара книжка хьа а нийца, хьадийла хьежар из. Книжка дешахьалхе дешатІехьен йий хьежар.

— Гой, Аня, укх дешахьалхе тІа хьо хьежача, ховргда хьона ер книжка малагІча литературах да, — аьлар цо, — Цкъаза аннотаци а хул книжка тІа. ТІаккха-м атта дар книжка къоастаде.

Дукха ха яцар Аня библиотеке болх бе ена. Цунна шаьра хацар библиотеке даьхка керда книжкаш кхыча отделашка доагІ-доагІача дІахьожаде. Из цунна Іомадеш яр Ольга Владимировна. Ишта хулар массаза а отделе керда болхло еча.

Дуккхаза а нийсденнад ишта Ольга Владимировнайна ше А. П. Чехова цІерагІча республикански библиотеке болх беш яьккхача ткъаь итт шу гаргга йолча хана. Цо Іомаяь я хІанз цу отделе болх беш йола башха-дика библиотекарь Хачатурова Анна Федоровна, хІаьта ишта Амирханова Марем, Албакова Диба.

— Нана санна дика хиннай тхоца Ольга Владимировна, — аьлар Дибас ше Мегалина ювцаш. — Ца ховр юха ца а увзалуш хьаккхашта хоатталургдолаш шийна гаргаззар тхо цо. Ольга Владимировнайга хІама хаьттача, дагаяьлча, цунна цох цхьа дега гІоз хулаш санна хеталора. Из цун дика оамал чІоагІа накъаяьлар тхона тхоай болх сихагІа а дикагІа а Іомабара, безабалара.

Мигалина дикача оагІорахьара ювца библиотека кхыча отделашка болх бечар а. ХІаьта директора заместитела, библиотека партийни организаце секретара Горбунова Полина Сергеевнас дика болхлой бувцаш эггара хьалха цІи яьккхар цун.

Ткъаь иттлагІа шу да Мигалина Ольга Владимировна цу библиотеке болх беш йола. Ше школе дийша ма-яьллинге а цу библиотеке балха енай Оля.

Шийна из болх безабалар дувцаш, цо йоах:

— Школе дешаш йолча хана, тхоай учебникел совгІа кхыдола дукха книжкаш дешар аз. ХІаьта литература дукха дезадаларо йоалайир со укхаза. «Дуккха деша книжкаш хургда сона цига» йоахар сога цу хана са хиннача бера уйлано. Болх бе йолаелча гучадаьлар сона книжкаш я дешаш, укхаза Іохайна ягІа йиш йоацилга.

Из санна гучадаьлар Ольга Владимировнайна ше школе дийшар библиотеке бизза болх бара кхоачамболаш доацилга а. Ца говш заочно деша йода из Московски библиотечни институте, дика дешаш из чакх а йоакх.

Библиотеке эггара халагІа йола отдел я хІанз О. В. Мигалина керте латтар. Цига хьачу мел доагІача кердача книжкана из дешаргдолчунга кхоачийташ бола никъ лу цо.

— ХІара шу массаза доал дуккхагІа хул книжкаш дешараш, — йоах Ольга Владимировнас. — Цунга хьежжа дуккхагІа доагІа библиотеке кердa книжкаш а. Берригача советски наха а санна, тха болхлоштаа къаьстта белгала даеер иттлагІча пятилетка хьалхара шу. Шаккха а ца хиннача тайпара дукха даьхкад укх шера керда книжкаш. ДІадахача шера денадар ткъаь ялхайтта эзар. ХІаьта укх шера хІанзле а хьакхаьчад шовзткъе диъ эзар книжка. Шу чакхдаллалца кхы а доагІаргда. Дешарашка уж дерригаш ханнахьа дІакхачийта атта дац. Цул совгІа, тха из болх чІоагІа юхаувз дуккха дола книжкаш Ерригсоюзни книжкай палатера доагІаш дола цар кепатеха карточкаш доацаш хьакхоачаш хиларо. Уж култашца язде дезаш хул, хІана, аьлча тхога яц йоазув деш йола ротатор меттел машинка а. Из дІамига механизаци ялаве болх сихагІа булургбар тхога. книжкаш дешарашка сихагІа дІакхоачаргдар, карточкаш тІара кепайоазув наха аттагІа деша а кхета а лургдар. Дуккхаза а оаха дийхача, из механизаци Іалашъяьяц тхона республика культура министерствас.

ХІаьта а тха отдела болхлоша тІагІертта къахьегарах хІанзале а шовзткъа эзар гаргга керда книжка дешарашка дІакхачийта кхийнад цар, шера дІакхачийта деза книжкаш ткъаь ялхайтта эзар мара доацача.

О. В. Мигалинас а отдела йоккхагІа йолча библиотекара Янушкина Валентина Георгиевнас а болх кхетамца вІаштІехьбаккхар бахьан долаш карагІдаьннад уж толамаш даха.

Ше болх беш йола библиотека шоллагІа цІа а хинна дІаэттад Ольга Владимировнайна. хІаьта шийца болх беш бола нах — цІагІара дезал. Из библиотеке массанена йовзаш а езаш а я.

Ю. ЮСУПОВ.

ИНДИ ЮВЦА КЕРДА КНИЖКАШ

«Инде библиографи» яха справочник кийчдаьд «Іилма» яхача издательствас. Цу справочника юкъеяхай Индех лаьца Іилман, Іилман-популярнии публицистически литература, XVIII бІаьшере йолалуча деча Россе арадаьнна эрсий меттала яьха индийски авторашa язъяьча произведенеш.

Цу тайпара издани эшаш йола дукха ха я. ХІанзалца Іилма болхлошта а. Инде вахар довза гІертача наха а юкъара каталогаш мара хиннаяц. ХІаьта духхьал цхьан Ленина цІерагІча московски библиотеке а да индийски авторий 15 эзар том, ишта дукха да Инди ювцаш дола книжкаш а. Цу тІа, шерра-шера Іотаккхет уж.

Безам тІабодаш да арахеца кийчдеш дола А. Юнела «Советско-индийски бувзамаш» яха книжка. Цо хьахьокх СССР-ни Инденеи юкъе Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьнначул тІехьагІа общественно-политически, Іилман, культурни торгови бувзамаш миштa дегІаьхад.

Авторо шерра архивни материалаш юкъе а йоалаеш, дог тешадеш хьахьекхар шин мехка къамий доттагІлеи бувзамаш дегІадаххара истори.

ТІеххьарча шерашка вай мехка цкъа арадаьнна Іийнадац ширача замалахьара индийски литература «Махабхарата», «Рамаяна», яха памятникаш, Калидасеи Тулси Дасеи произведенеш. 1977 шера арадаргда керда дуккхача наха лаьрхІа прозаически даькха «Махабхарата», «Рамаяна», «Бхагават-пурана».

Татьяна КОСТКО,
АПН корреспондент.

Поэтаца вІашагІкхетар

Укх деношка Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета наьна меттай литература кафедре цІи хезача гІалгІай поэта Яндиев Жамалдий 60 шу дизара хетаяь цунца вІашагІкхетар сайре хилар.

Студенташа чІоагІа безаме тІанийцар из. Яндиев Жамалда кхолламах доклад йир филфака 3 курса студента Муталиев Іамархана. Доклад чакхъяьлча, студенташа йийшар поэта стихаш.

ВІашагІкхетара юкъе дакъа лоацаш хиннача къонача поэта Гагиев Гирихана йийшар Жамалдина хетаяь стихаш.

Сайре такхйоалаш къамаьл дир Яндиев Жамалдас, ший керда стихаш йийшар.

Д. КАРТОЕВ,
Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета студент.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
13 ноябрь.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Іуйранаре гимнастика. 9.30 — БТ. «АБВГДейка». 10.00 — БТ. «Дайноаной, шоаца». 10.30 — БТ. «Іуйранара поцта» яха музыкальни программа. 11.00 — БТ. «ДикагІа дола товараш» дукхагІа. 11.30 — Музыкальни абонемент. Равель. «Испански рапсоди». 12.10 — БТ. Художникех дола дувцараш. Эрьзяаь 100 шу дизарга. 12.40 —«Олимпиада - 80». 13.25 — БТ. «Москвичка». Телевизионни клуб. 14.40 — БТ. «Спортлото» тираж. 14.50 — БТ. «Керда гулливер» яха художественни фильм. 16.00 — БТ. «ДоттагІал» яха телевизионни журнал 16.30 — БТ. Балета артистий концерт. 17.00 — БТ. «УнахцІено» яха программа почта. 17.30 — БТ. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — БТ. «БІаргагушдар — теша халадар». 19.15 — БТ Эскара округа иллейи халхарийи ансамбла концерт. 19.40 — «Революце хьалхьэ» яхача дуккха серийни художественни фильма премьера «20-ча ден йолча бийсан» яха 7-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30— БТ. Хоккеях ловзар дунен халкъашта юкъера вІашагІкхетар. Чехословаке сборни — СССР сборни. Прагера трансляци. Листеньча —кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — Юрта боахаме хьалхалаттарий заявках дола концерт. (гІалгІай меттала). 13.30 — Телехьажархой письмоех дола гІулакхаш кхоачашдаьд. 13.45 — Киножурнал. 13.55 — «Диъ письмо — диззаза вІашагІкхетар». 14.25 — СССР вежарий республикай денош. Белорусски ССР. «Сурта дола такилгаш» яха документальни фильм. 15.20 — Музыкальни программа.

14 ноябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Бераштa йола Іуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва». 11.00 — «Хьаде тхоца хьаде оаха санна, хьаде оахачул дикагІа». Германски Демократически Республикера передача. 12.00 — БТ. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Литературни произведенеш экрана тІа яхар. «Сайре а яр, Іуйре а яр» яха художественни фильм. 14.35 — БТ. Литературни беседаш. Передача дІахьу поэта Суркова. 15.45 — БТ. «Петя а борз а» яхача телевизионни музыкальни фильма премьера. 16.25 — БТ. Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.55 — БТ. Мультфильмай программа. 17.30 — БТ. «Илли-76». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — БТ. «Киноникъбархой клуб». 19.20 — «Революце хьадзьр» яхаца телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. «Оборотни» яха 8-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. Советски иллей фестивала лауреатий концерт. 22.15 — БТ. Хича футболах ловзара Европейски чемпионий кубок. Листеньча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — «Къона ленинхо». Пионераштеи дешархоштеи дола тележурнал. 13.30 — Киножурнал. 13.40 — Телехьажархой заявкех дола концерт. (нохчий меттала). 14.10 — Художественни фильм.

РАДИО

13 ноябрь

6.30 — Лакхара дикал йолаш дІахьо техникана ремонт елга. «Автуринска» совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор 7.28 — «Сердало» газета обзор 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30— «Литературни Нохч - ГІалгІайче» яха радиожурнал (эрсий меттала). 15.00 — «Ашарашцара доттагІалеи мукъамаш» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 15.40 — «Іадика ювцар» яха Ведзижева юмористически дувцар (гІалгІай меттала) 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Керда илли довзаргда вайна» яха передаца (нохчий меттала).

14 ноябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Халкъа» Цугаева атеистически дувцараш (нохчий меттала) 12.30 — Ашараш. 15.15 — «Ше сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гІалгІай меттала). 15.45 — «Электроприбор» заводера передача (эрсий меттала). 16.00 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагІал долаш бараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грозненi хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, малхбоалехьара 5 — 10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике — 3—8 градуси. Грозне — 6—8 градуси йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, дохк а доаллаш, малхбоалехьара 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана +2—3 градуси дийнахьа +3+8 градуси йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ 1977 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гІишлошъеча предприятешкарча дешара завеленешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сом 12 кепиги: ялх бетта — 1 сом 36 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

Газет арадувл шинареи ереи, шоагІеи деношка

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный Ленина, 9 (3-гІа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-йэтаж) Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; партийной жизни и культуры— 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

СФ05535. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва Грозненский рабочий», Маяковского, 92. Заказ № 8534.